

***INCIDÈNCIA DELS PROJECTES SINGULARS DE SECUNDÀRIA EN
L'ÈXIT ESCOLAR I EN LA INCLUSIÓ SOCIAL DELS ADOLESCENTS
AMB DIFICULTATS D'ADAPTACIÓ***

Ramon Coma i Dosrius

**AQUESTA RECERCA HA ESTAT SUPERVISADA PER JOSÉ RAMÓN LAGO,
PROFESSOR I COORDINADOR DEL DEPARTAMENT DE PSICOPEDAGOGIA DE
LA UNIVERSITAT DE VIC**

DEDICATÒRIA

Als professors i professores dels instituts que també han dedicat el seu esforç a l'alumnat diferent. Ni ha estat en va, ni ha deixat de donar bons fruits.

Índex

1. INTRODUCCIÓ	7
1.1. PROPÒSITS DE LA RECERCA.....	8
1.2. OBJECTIUS PLANTEJATS.....	9
2. MARC TEÒRIC	10
2.1. REVISIÓ D'ANTECEDENTS.....	10
2.2. CONCEPTES DE LA RECERCA.....	12
2.2.1. INADAPTACIÓ ESCOLAR A L'EDUCACIÓ SECUNDÀRIA.....	12
2.2.2. PROJECTES SINGULARS.....	14
2.2.3. INCLUSIÓ ESCOLAR.....	16
2.2.4. ÈXIT ESCOLAR.....	17
2.2.5. ÍNDEX DE CONTINUÏTAT FORMATIVA.....	17
3. METODOLOGIA	18
3.1. CONTEXT DE REALITZACIÓ.....	18
3.2. PASSOS SEGUTS.....	19
3.3. TIPOLOGIA DE DADES ESTUDIADAES.....	20
3.3.1. DADES PROVINENTS DE LES HISTÒRIES ESCOLARS.....	20
3.3.2. DADES PROVINENTS DE LES ENQUESTES A L'ALUMNAT.....	20
3.3.3. DADES PROVINENTS DE LES ENQUESTES ALS PROFESSIONALS.....	20
3.4. TRACTAMENT CONFIDENCIAL DE LES DADES.....	22
3.5. TRACTAMENT ESTADÍSTIC DE LES DADES.....	23

4. RESULTATS	24
4.1. TAULES DE DADES ESCOLARS.....	25
4.2. TAULES DE DADES D'ORIENTACIÓ EDUCATIVA I INSERCIÓ LABORAL.....	28
4.3. TAULA DE DADES QUALITATIVES D'INSERCIÓ LABORAL.....	32
4.4. TAULES DE DADES D'INSERCIÓ SOCIAL.....	36
4.5. TAULES DE DADES D'OPINIÓ DELS PROFESSIONALS.....	37
5. ANÀLISI DE RESULTATS	39
5.1. RESULTATS PROVINENTS DE LES TAULES DE DADES ESCOLARS.....	39
5.1.1. PROCEDÈNCIA.....	39
5.1.2. GÈNERE.....	40
5.1.3. ACREDITACIÓ.....	40
5.1.4. PES DE LES ÀREES CURRICULARS.....	44
5.1.5. EVOLUCIÓ DE LES CONDUCTES CONTRÀRIES A LA CONVIVÈNCIA.....	45
5.1.6. EVOLUCIÓ DE L'ABSENTISME.....	47
5.1.7. ACREDITACIÓ DE LES NECESSITATS EDUCATIVES.....	48
5.2. RESULTATS PROVINENTS DE LES TAULES DE DADES D'ORIENTACIÓ EDUCATIVA I INSERCIÓ LABORAL.....	51
5.2.1. ORIENTACIÓ EFECTIVA AL TERMNI DE L'ESO.....	51
5.2.2. SITUACIÓ LABORAL DELS EX-ALUMNES DELS PROJECTES.....	52
5.2.3. EVOLUCIÓ DE LA SITUACIÓ LABORAL.....	53
5.2.4. ÍNDEX DE CONTINUÏTAT FORMATIVA DELS PROJECTES.....	57

5.2.5. EVOLUCIÓ DE L' ÍNDEX DE CONTINUÏTAT FORMATIVA.....	60
5.2.6. COMPAGINACIÓ DE TREBALL I FORMACIÓ.....	62
5.3. RESULTATS PROVINENTS DE LA TAULA DE DADES QUALITATIVES D'INSERCIÓ LABORAL.....	64
5.3.1. SECTORS I SUBSECTORS LABORALS.....	64
5.3.2. TIPOLOGIA D'OFICIS.....	65
5.4. RESULTATS PROVINENTS DE LES TAULES DE DADES D'INSERCIÓ SOCIAL.....	68
5.4.1. PROBLEMES PRINCIPALS.....	68
5.4.2. FAMÍLIA I CONVIVÈNCIA.....	69
5.4.3. SENTIMENTS ENVERS EL MARC ESCOLAR.....	70
5.5. RESULTATS PROVINENTS DE LES TAULES DE DADES D'OPINIÓ DELS PROFESSIONALS.....	71
5.5.1. LA INCIDÈNCIA GENERAL DELS PROJECTES EN ELS INSTITUTS.....	72
5.5.2. LA NECESSITAT D'ALTERNATIVES COM ELS PROJECTES SINGULARS.....	72
5.5.3. PREVENCIÓ DE LA INCLUSIÓ SOCIAL.....	73
5.5.4. ALLÒ QUE AFAVOREIX O PERJUDICA LA IMPLEMENTACIÓ DE PROJECTES SINGULARS	73
6. CONCLUSIONS I DEBAT.....	75
7. REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES.....	78
8. RELACIÓ D'ANNEXOS.....	80
8.1. DOCUMENT DE COL·LABORACIÓ DE L'IES EN LA RECERCA.....	80
8.2. ENQUESTA A L'ALUMNAT.....	81

8.3. ENQUESTES ALS PROFESSIONALS	82
8.3.1. PROFESSORAT.....	83
8.3.2. ALTRES PROFESSIONALS.....	84

1. INTRODUCCIÓ

L'Estat Espanyol és un dels països de l'Organització per la Cooperació i el Desenvolupament Econòmic (OCDE) que encara arrossega un dels índexs més alts de *fracàs escolar*. No fem referència a la població més envellida i amb menys oportunitats històriques, sinó, i això és el més preocupant, a la població jove.

Aquesta organització en el seu informe sobre Educació 2005, basat en dades del 2002, certificava que a l'Estat Espanyol un 29% dels joves entre 18 i 24 anys no tenia completada i acreditada la segona etapa de *l'educació secundària obligatòria* (ESO). La mitjana dels 15 països que formen la Comunitat Econòmica Europea, en relació al mateix índex, era de 18,5, és a dir més de 10 punts per sota.

Sens dubte, cal una seriosa reflexió sobre els resultats del nostre sistema educatiu. Reflexió i accions derivades, que permetin avançar en l'èxit escolar tot garantint la igualtat d'oportunitats als nostres joves i futurs ciutadans.

En aquest sentit, el present estudi, fa referència a les accions. Concretament, a mesures educatives contra el fracàs escolar, estructurades en *projectes singulars*. Els anomenem així per les seves característiques d'adaptació a diferents contextos socials i educatius i perquè comparteixen la iniciativa de millorar l'èxit i la inclusió escolar i social dels adolescents amb més dificultats d'aprenentatge i d'adaptació.

Esperem demostrar, amb les dades que segueixen, que els projectes singulars estudiats són mesures educatives que afavoreixen la inclusió escolar tot prevenint el fracàs escolar a secundària. A més a més d'afavorir l'acabament de l'etapa i una millora de l'acreditació, també incideixen en una clara millora de la formació post-obligatòria, que alhora repercuteix en la integració laboral i la inclusió social.

1.1. PROPÒSITS DE LA RECERCA

Aquest treball fa un estudi basat en dades obtingudes a partir d'una mostra d'alumnat de 5 projectes singulars de secundària. Aquests projectes són vigents, es desenvolupen encara actualment a 7 instituts i són dels primers que es van implementar a Catalunya. Això fa que hàgim pogut analitzar dades que en alguns casos corresponen a 6 i 7 anys d'implementació, per tant, fins a 7 generacions d'ex-alumnes.

La tria dels projectes no ha estat a l'atzar. Calia que fossin projectes consolidats en el temps per poder conformar una mostra prou significativa en nombre d'alumnat; que l'Administració Educativa els hagi reconegut com a innovadors; que hagin servit de mirall per a la creació de noves mesures d'atenció a la diversitat, com la creació de les *aules obertes*; que hagin estat inclosos dins de cursos per a la formació del professorat com a experiències pràctiques i positives i que hagin tingut el reconeixement per part d'altres institucions preocupades per la renovació pedagògica.

L'estudi ha consistit en cercar i analitzar les dades prèvies d'aquest alumnat, és a dir la seva història escolar, la seva evolució personal i acadèmica, des del moment en que van començar l'educació secundària obligatòria fins que van arribar als projectes singulars, observant quins han estat els resultats assolits. La hipòtesi principal de la nostra recerca incloïa, apart de la millora de l'èxit escolar, mostrar el caràcter preventiu dels projectes de cara a la inserció social. Per això calia portar a terme el gruix més important de la recerca, que ha estat contactar amb aquests nois i noies ex-alumnes. Això ens ha permès veure quina està sent la seva evolució com a ciutadans en tres àmbits bàsics per a la seva inclusió social com són la integració familiar, la continuïtat formativa i la integració laboral.

A partir d'aquí, podem presentar una sèrie de conclusions basades en dades objectives, que permeten afirmar que en general aquests nois i noies, que eren alumnes de risc, han millorat escolarment, tant des dels punts de vista acadèmic com personal i actitudinal, gràcies als projectes singulars, i que aquesta millora, s'observa també després en la seva posterior integració laboral i social.

1.2. OBJECTIUS PLANTEJATS

L'estudi plantejava la consecució de 6 objectius de treball. Els detallem a continuació:

1.	Recollir i analitzar les dades dels resultats educatius de 5 projectes singulars desenvolupats a la comarca del Vallès Oriental, a partir de l'estudi d'una mostra d'ex-alumnes.
2.	Descriure els identificadors que permeten parlar d'èxit escolar d'aquest projectes a partir de l'anàlisi dels resultats acadèmics i conductuals assolits i de l'opinió del professorat, dels propis alumnes, de les famílies i de les institucions del context.
3.	Descriure els identificadors que permeten parlar d'una incidència dels projectes en la millora de la convivència als centres.
4.	Analitzar quin ha estat l'Índex de Continuitat Formativa (ICF) de l'alumnat dels projectes singulars de la mostra estudiada, identificant els itineraris formatius o d'inserció laboral que han seguit i la seva situació actual.
5.	Recollir noves dades qualitatives de l'opinió d'ex-alumnes sobre els projectes per veure com els valoren i la incidència que van tenir en la seva formació.
6.	Detectar, a partir de l'anàlisi d'aquestes experiències de projectes singulars, quins són els factors que afavoreixen el seu desenvolupament per part dels centres i quins les dificulten.

En els capítols posteriors es desenvolupen cadascun d'aquest objectius.

2. MARC TEÒRIC

2.1. REVISIÓ D'ANTECEDENTS

Si bé no hem trobat referències teòriques específiques sobre els projectes singulars, de la mateixa manera que ja ho exposava M. T. Ferrer (2005) en el seu estudi citat, és evident que són experiències que s'emmarquen dins les accions educatives per millorar l'èxit escolar i afavorir també la inclusió dels alumnes amb més dificultats en un sistema educatiu comprensiu que aculli a tothom malgrat les diferències que la diversitat planteja.

En néixer i formar part dels projectes educatius dels respectius instituts, els projectes singulars s'emmarquen dins un conjunt d'estratègies encaminades a atendre la diversitat de l'alumnat seguint un ideari inclusiu i d'equitat que garanteixi oportunitats per a tothom independentment de les seves situacions i circumstàncies. Aquests projectes de fet, han estat i són la base per acollir i evitar la foragitació d'una part de l'alumnat, que d'altra manera acabaria formant part de centres específics en un sistema educatiu fragmentat, o simplement engrandint les estadístiques d'absentisme i fracàs escolar del sistema.

Des d'una òptica comprensiva i inclusiva, els projectes són estratègies per acollir i respondre a les necessitat educatives d'aquest alumnat des de l'escola i des de la comunitat. Això els situa com a estratègies que encaixen perfectament amb els anomenats *plans d'entorn* per afavorir i promoure la cohesió social i el treball educatiu integral i coordinat de tots els agents d'un territori.

Un dels esculls que han hagut de salvar les experiències dels projectes singulars és la manca d'encaix davant la uniformitat. Malgrat que la LOGSE parlés de "flexibilitat i adaptació curricular" no han estat mai explícitament acollits des de la administració educativa fins que les iniciatives dels centres i els seus professionals han anat mostrant uns resultats realment esperançadors. Alhora, enmig d'una crisi del sistema educatiu constantment recalçada pels mitjans de comunicació, l'educació secundària continua destacant pel seu alt fracàs escolar, amb dades a l'entorn del 30%.

Des del nostre punt de vista, els centres que han afrontat aquest fracàs amb iniciatives serioses com els projectes singulars no han fet altra cosa que actuar com un sistema obert, que ha entès la flexibilitat com la capacitat de transformar-se i reorganitzar-se (M. Fernández Enguita, 2001) per arribar als seus objectius educatius.

Sembla que l'actual LOE deixa una porta oberta a aquestes iniciatives i que el mateix Departament d'Educació ha volgut començar a mostrar el seu recolzament a través de les recentment anomenades "Aules obertes", que emmarcarien des del punt de vista administratiu aquestes experiències, definint alhora uns criteris de qualitat que la inspecció educativa haurà de supervisar

Com diu Edgar Morin (2000), avui a l'ensenyament ningú pot pretendre la seguretat, perquè en educació *conèixer i pensar no és arribar a una veritat absoluta sinó dialogar amb la incertesa*, que és resumidament el procés que han viscut aquests projectes des del seu naixement, gràcies a uns professionals que han optat per afrontar els reptes d'un sistema educatiu que ha de millorar i les inseguretats de tenir una administració educativa que es mou molt lentament. Però una educació democràtica sempre comporta incertesa.

2.2. CONCEPTES DE LA RECERCA

2.2.1. INADAPTACIÓ ESCOLAR A L'EDUCACIÓ SECUNDÀRIA

En aquest treball parlem de la inadaptació escolar com aquella referida a adolescents sense trastorns mentals greus. Per tant, parlem de la inadaptació de nois i noies, que hem de considerar dins l'estàndard de normalitat, malgrat els seus dèficits educatius i les seves crisis personals en un moment determinat.

La majoria d'autors (J. Font (2004) posen èmfasi en el pes del desenvolupament i el context cultural en la conducta adaptativa, a més de les habilitats cognitives, la capacitat de responsabilitat social i l'autonomia personal.

Sembla clar que l'adaptació també es construeix o destrueix en funció de les oportunitats contextuals. En canvi, no deixa de ser sorprenent que amb massa freqüència a l'escola secundària s'ignorin les dues primeres variables i que es consideri que les altres tres hagin d'estar assolides ja un cop acabada l'educació primària, com si l'educació, l'aprenentatge i l'adaptació o inadaptació no fossin processos interactius de desenvolupament.

D'aquí que considerem aquest nois i noies, anomenats de risc i amb necessitats educatives específiques, com a normals i els vulguem diferenciar clarament dels trastorns mentals greus i la patologia.

Malgrat la nostra confiança en el seu potencial d'adaptació, la seva capacitat d'aprendre, relacionar-se i convidaure durant el procés d'escolarització queda qüestionada per diferents episodis conflictius i dèficits d'aprenentatge acumulats. Mostren un rebuig a l'escolarització, conductes disruptives, absentisme escolar, manca de motivació, etc.

Sovint aquestes situacions són la conseqüència d'una llarga trajectòria prèvia de fracassos i conflictes, tant del propi alumne com del seu context, familiar, escolar o social. Entre les variables interrelacionades que solen aparèixer hi trobem:

• CONFLICTE CONTEXTUAL:

- Història escolar de fracàs
- Problemes d'entorn psicosocial
- Problemes familiars

- Manca d'estructures suficients de suport familiar i professional
- Problemes d'aprenentatge

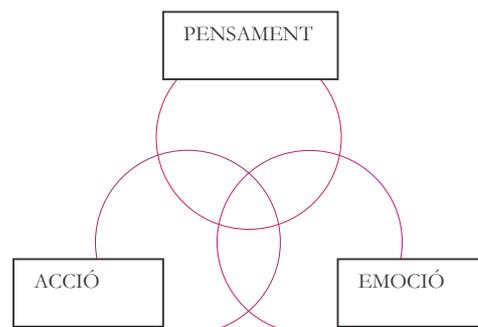
• CONFLICTE PERSONAL:

- Poques habilitats socials
- Desinterès pels continguts escolars
- Cap confiança en el sistema escolar
- Crisi adolescència
- Baixa autoestima i autoconcepte
- Conductes de risc i dependència

Des del punt de vista educatiu, comporta desajustaments que afecten tant a l'aprenentatge com al comportament, amb una incidència més alta de conductes contràries a la convivència en aquest alumnat que en la resta, si no es prenen mesures preventives.

A partir de les dades que aporta el nostre estudi, podem definir el perfil de l'alumne dels projectes:

- Es tracta d'un noi (només 1/3 són noies), de 15 o 16 anys, autòcton, que no ha superat amb suficiència el primer cicle de secundària, sense motivació cap a l'aprenentatge, amb dificultats per adaptar-se a les normes, amb poc autocontrol, sovint afirma que no li agrada estudiar i que el que vol és treballar.
- Hi observem un desequilibri entre pensament/acció/emoció, que millora i s'harmonitza a mesura que els projectes singulars s'implementen.

La inadaptació vista com un procés interactiu entre l'alumne i el seu context escolar, només posa en evidència l'existència d'un conflicte que es manifesta a l'institut, però que sol tenir les bases de la seva fonamentació en una vida complexa, mancada per excés o per defecte de valors i suports educatius i emocionals suficients, juntament al bagatge natural de cada persona, en els quals la família hi té un rol preponderant.

Si el conflicte es posa de manifest a l'escola però és el resultat de la interacció de diferents variables entre l'alumne i els seus contextos habituals, podem arribar a entendre que si bé l'escola només és un element únic en la interacció, el seu paper pot contribuir a emfasitzar el conflicte o a moderar-lo.

Així doncs, davant l'evidència del conflicte, una posició dels centres de secundària pot ser la defensiva, actuant sobre les conseqüències desagradables del conflicte, però no en les arrels. La primera sol conduir a processos recurrents de tancament de les parts, tensió i enfrontament dels oponents, - l'alumne i el professorat, l'institut i la família, etc.- amb finals de fracàs i victimisme per ambdues parts.

Conceptualment, ens trobem abocats al fracàs o a conviure-hi com si fos un procés natural, perquè es parteix d'un alumne únic adaptat a un currículum ideal que la realitat d'una societat diversa i multicultural fa impossible.

Si es parteix d'un altre concepte més obert i realista, com és l'acceptació de la diversitat de l'alumnat, també ens podem plantejar un currículum més obert i amb més oportunitats per als "diferents". És aquí on els projectes singulars i les anomenades aules obertes encaixen i representen l'esforç professional i comunitari per atendre unes necessitats educatives, que no estan al marge de la nostra societat complexa, ni es poden deixar de banda ni ignorar. El foment d'estratègies pedagògiques basades en la cooperació mostra que l'ajuda entre diferents – alumnat, professionals, institucions,...- sol fer créixer a les parts col·laboradores, no solament en possibles habilitats instrumentals sinó també en nous aprenentatges relacionals o socials, que ajuden al coneixement mutu, a la comprensió, l'acceptació i la convivència.

2.2.2. PROJECTES SINGULARS

Són experiències i processos educatius inclusius que s'han anat desenvolupant a partir de la contextualització i flexibilització del currículum de secundària., segons les diferents possibilitats, quant a recursos humans i materials, de cada institut i el seu entorn immediat, principalment els municipis. Es tracta de projectes educatius i curriculars adaptats, que implementen estratègies educatives per donar resposta a les necessitats d'una part de l'alumnat adolescent. Aquest alumnat és minoritari i no s'adapta a l'escolarització per diferents tipus de dificultats. Si s'ignora o es deixa de banda, pot ser un factor més de generació de conflictes escolars i socials.

Els projectes s'adjectiven com a *singulars*, perquè estan contextualitzats. Encara que mantenen aspectes comuns en la tipologia de l'alumnat i en els criteris pedagògics d'atenció a la diversitat en què se sustenten, presenten les diferències pròpies de cada realitat de centre i de les possibilitats que ofereix el seu context comunitari.

Els projectes singulars mostren sovint la capacitat dels diferents agents educatius, socials i institucionals de participar, col·laborar i implicar-se en la generació de plans educatius d'entorn, el que suposa una superació de l'aïllament de l'escola i una corresponsabilització davant els reptes de l'Educació.

A diferència d'algunes mesures que comporten l'exclusió i derivació de l'alumne a centres especials, els projectes singulars són estratègies que sorgeixen des dels propis centres, que formen part dels seus projectes educatius i que, per tant, cerquen la manera de donar resposta a les diferents necessitats educatives des de la inclusió al propi centre.

Els projectes singulars afronten reptes com l'adaptació conductual, la millora de l'aprenentatge, la prevenció de l'absentisme i, en definitiva, el fracàs escolar i social.

El currículum dels projectes singulars inclou les matèries comunes i la part variable. Normalment, s'aprofita la part variable per fer inferències en la realitat del món laboral, sigui mitjançant tallers específics o a través de "tastets" o experiències, que permeten a l'alumnat descobrir diferents sectors laborals. Això implica treballar les competències bàsiques i que l'alumnat pugui adonar-se de la seva necessitat pràctica. Aquesta part variable, comporta sovint que els alumnes surtin de l'institut amb la supervisió del professorat i es desplacin a altres espais segons les diferents oportunitats que cada entorn ofereix..

Aquesta flexibilitat i el fet que l'alumnat aprecii molt aquest acostament a la realitat i l'aprenentatge productiu ha fet possible recuperar molt alumnat que sense aquestes estratègies organitzatives no hagués tirat endavant.

Els projectes també comparteixen una sèrie d'estratègies pedagògiques que cal destacar. Es tracta de treballar en grups reduïts, tant d'alumnes com de professorat. Atès les problemàtiques personals i contextuals que afecten a aquest alumnat és coherent reduir al màxim el nombre de professionals que intervindran. Això facilitarà la coordinació permanent, la fluïdesa de la informació i en definitiva el treball en equip.

Una altra clau dels projectes singulars és l'acció tutorial treballant en sessions individuals i grupals tant com sigui necessari. Són alumnes que necessiten una millora de les seves habilitats socials, el que comporta saber treure profit de qualsevol incidència per reconvertir-la en una procés d'aprenentatge i educació. D'aquí la necessitat de flexibilitzar els processos d'ensenyament i aprenentatge en aquests projectes, de globalitzar molt sovint les matèries instrumentals i de reduir el nombre de professorat, atès que aquestes estratègies solen ser incompatibles amb horaris inamovibles i excessivament "departamentalitzats". Altres estratègies són la participació en la vida social de l'institut, sigui exposicions, viatges o qualsevol altra activitat integradora.

Per tant, la finalitat principal dels projectes singulars és aconseguir que aquest alumnat de risc assoleixi les *competències bàsiques del currículum* en conceptes, procediments, valors i actituds, fent possible l'acreditació del títol de Graduat Escolar en ensenyament secundari obligatori.

2.2.3. INCLUSIÓ ESCOLAR

El model educatiu inclusiu parteix d'un objectiu difícil i complex, que suposa l'acceptació de tothom a l'escolarització bàsica, sense establir diferències per cap tipus de condició. Acollir tothom a l'escola i a la comunitat (Stainback, S. and W., 2004), perquè no es pot separar l'avenç en la inclusió escolar de l'avenç en la inclusió social.

Es tracta, de fet, de la reivindicació d'una formació bàsica per a tota la ciutadania a la qual tothom hi té dret. Com tot principi, té detractors i fidels, perquè posa en qüestió moltes coses. Qüestiona al professorat quan només planteja que és l'alumnat el que ha de canviar. Qüestiona les famílies quan no volen que els seus fills es barrejin amb segons qui. Qüestiona l'administració educativa quan parla d'inclusió sense preveure els recursos formatius, personals i organitzatius que cal posar en marxa o canviar. Qüestiona la formació del professorat excessivament segmentada en especialitats. Qüestiona massa coses i fa trontollar el ja fràgil equilibri del nostre sistema escolar.

La inclusió és un concepte sobre l'educació que no es pot imposar amb una simple normativa sinó que requereix la reflexió i la implicació prèvia del professorat i de la comunitat educativa envers els objectius d'una societat educadora. No es pot avançar cap una educació i una societat inclusiva si d'una banda els professionals de l'educació no hi creuen, ni de l'altra, si la ciutadania, la societat i les institucions no avancen en aquest sentit, participant i aportant cadascú els seus recursos.

Per tant, al nostre parer, no es tracta tampoc de demanar heroïcitats a l'escola sinó d'optar per uns principis o un altres respecte l'educació i respecte la societat. No calen ni heroïcitats ni immobilismes, però sí la reflexió i les accions professionals per saber cap a quin sistema educatiu i cap a quina societat volem avançar.

Per nosaltres, els projectes singulars són accions que ens fan avançar en la inclusió, perquè obren oportunitats a una part de l'alumnat que d'altra manera no trobaria encaix en el sistema. Són inclusives perquè són el fruit de la reflexió interna dels centres i sorgeixen d'aquests i això suposa per part dels centres una voluntat d'entendre el que passa a aquests nois i noies i una voluntat d'acollir-los, malgrat que calgui implementar estratègies diferenciades de la majoria de l'alumnat.

Són inclusius pels bons resultats que assoleixen a nivell adaptatiu de l'alumnat i perquè normalitzen la bona convivència. Però la raó més evident de què són propostes inclusives és el fet mateix que els alumnes que hi han participat i les seves

famílies, n'estiguin contents i que en tinguin un bon record, el que mostra que les accions educatives dels centres han estat capaces de superar dinàmiques de conflicte.

2.2.4. ÈXIT ESCOLAR

L'èxit escolar suposa trencar dinàmiques de fracàs i conflicte per altres que millorin la situació tant personal com escolar. Suposa recuperar la capacitat d'aprenentatge i de relació o convivència. Això implica un esforç per part del centre educatiu que ofereix oportunitats adaptades, però també per part de l'alumne i la seva família a fi de saber aprofitar-les.

Malgrat que una millora de l'equilibri personal ja és un èxit, com ho és la minva de la conflictivitat en un alumnat de risc o la incidència en la millora de la convivència general dels centres, en aquest treball considerem l'èxit escolar d'aquests alumnes en els mateixos termes de sempre, és a dir igual que la resta de l'alumnat. Cal en conseqüència, ser capaç d'assolir les competències bàsiques que permetin acreditar en Graduat en educació secundària.

Per tant, un dels èxits dels projectes singulars ha de ser la millora significativa de l'acreditació general del centre incloent l'alumnat que participa als projectes.

2.2.5. ÍNDEX DE CONTINUÏTAT FORMATIVA

Apart de l'objectiu cabdal de l'acreditació, en aquest treball, considerem com a un altre factor fonamental en l'èxit escolar dels projectes, aconseguir que millorin l'índex de continuïtat formativa d'aquest alumnat. Per tant, el perfil de l'èxit d'aquest alumnes no acaba amb l'obtenció del títol de Graduat, sinó en la seguretat que cada vegada en un nombre més alt, continuen formant-se un cop acabada l'etapa d'educació obligatòria.

Es tracta d'una divisió simple entre el nombre total d'alumnat dels projectes i el nombre, que un cop acabada l'ESO, continuen fent nova formació, sigui reglada o no reglada.

Ens permetrà de veure fins a quin punt la superació del rebuig cap a l'aprenentatge durant l'etapa escolar també incideix i millora la formació postobligatòria. Això és de gran transcendència per a les oportunitats d'aquest alumnat en un mercat laboral com el nostre, cada vegada més exigent i necessitat de treballadors amb una formació específica i continuada, apart de la bàsica.

3. METODOLOGIA

3.1.CONTEXT DE REALITZACIÓ

Aquesta recerca s'ha portat a terme en el marc de 5 projectes singulars que es desenvolupen actualment a la Comarca del Vallès Oriental. Han estat endegats per 6 instituts públics de secundària i 1 de concertat. Tots han tirat endavant amb la participació i col·laboració de diferents professionals i institucions, tant de dins com de fora del sistema educatiu. En alguns casos els projectes són, a més a més, el fruit de la cooperació entre diversos centres.

Els projectes estudiats han estat pioners no solament en la seva comarca, sinó també a Catalunya. Un estudi recent, portat a terme per Mª Teresa Ferrer Fàbregas (2005) sobre 24 projectes, que no inclou els del nostre estudi, mostra que la majoria dels que ella va estudiar, concretament un 85% són posteriors al curs 2001-02, mentre que només un 15% es van iniciar a partir del curs 1999-2000. Doncs bé, dels del present estudi, alguns són anteriors fins i tot a aquesta darrera data, el que ens ha permès comptar amb dades d'alumnat de fins a 7 promocions en alguns casos, cosa veritablement important.

3.2.PASSOS SEGUITS

Previ a la recerca, es va parlar amb la Direcció de cada centre i amb la corresponent Inspecció Educativa, a fi que avalessin i donessin el seu vist-i-plau a l'estudi. Això ens ha permès comptar des del primer moment amb la col·laboració de tots els centres, cosa que mostra el seu compromís amb la recerca per a la innovació educativa.

D'altra banda volem especificar i agrair l'esforç de col·laboració que hem rebut per part del professorat més directament vinculat als projectes, així com de les persones de secretaria i administració dels centres, que ens han facilitat en tot moment la realització del treball.

El gruix més important de treball requeria el contacte directe amb els ex-alumnes a fi de poder-los entrevistar. Donada la gran quantitat, es va optar, funcionalment, per fer una entrevista amb la majoria de preguntes tancades i que es pogués realitzar via telefònica. Una vintena han estat fetes directament en una trobada amb l'alumne i la resta via telèfon.

Pel que fa a les enquestes al professorat, s'han deixat uns dies als instituts a través dels equips directius, a fi que voluntàriament es contestessin, recollint-les posteriorment.

PASSOS SEGUITS PER A L'OBTENCIÓ DE LES DADES:

- 1.- Recerca de dades de les històries escolars
- 2.- Trobada i entrevistes amb els professors i professores dels projectes
- 3.- Trobada i entrevistes amb professors i professores dels equips directius
- 4.- Enquestes escrites al professorat i altres professionals vinculats als projectes
- 5.- Contacte i entrevista als ex-alumnes dels projectes

El pas més costós ha estat el 5è atès el nombre d'alumnat de la mostra, però hem aconseguit entrevistar a la gran majoria, concretament 255 de 262, llevat d'uns quants que per canvis de població, vivenda o altres motius no han estat localitzats. Al final de tot, les dades complertes de totes les variables estudiades les hem aconseguit en 252 casos.

Els models d'enquesta s'adjunten al final del treball com annexos.

3.3.TIPOLOGIA DE DADES ESTUDIADAES

3.3.1. DADES PROVINENTS DE LES HISTÒRIES ESCOLARS

El treball ha consistit en cercar, alumne per alumne, les dades d'identificació bàsiques i d'avaluació escolar:

- Sexe
- Edat
- Procedència
- Resultats d'avaluació per cicles
- Informes
- Incidències relatives a conductes contràries a la convivència

3.3.2. DADES PROVINENTS DE LES ENQUESTES A L'ALUMNAT

- L'entrevista identificava qüestions concretes relacionades amb:
  - Estudis en procés o acabats
  - Treball actual i tipus de contracte
  - Combinació de treball i estudis
  - Marc de convivència (família, amics)
  - Priorització de problemes actuals dels joves
  - Record del projecte singular
  - Altres: realització d'esport

3.3.3. DADES PROVINENTS DE LES ENQUESTES ALS PROFESSIONALS

- Valoració global dels projectes

- Valoració de la seva incidència en la millora de l'atenció a la diversitat
- Valoració de la seva incidència en la millora del rendiment i èxit escolar de l'alumnat
- Valoració de la seva incidència en la millora de la convivència als centres

3.4. TRACTAMENT CONFIDENCIAL DE LES DADES

Considerant la necessària confidencialitat, atès que en aquesta recerca treballem amb algunes dades personals, cada persona passava a ser un número aleatori dins de cada projecte i en el seu conjunt un cop introduïdes totes les dades.

També hem optat per no nomenar directament els noms dels projectes i identificar-los simplement mitjançant la nominació aleatòria d'una lletra. Es tracta, però, de projectes coneguts dins el camp professional. Qui tingui interès en una descripció més detallada de cadascun d'ells, pot consultar la bibliografia, on trobarà la referència a una publicació coordinada per l'autor d'aquest treball, editada pel Consell Comarcal del Vallès Oriental i reeditada recentment pel Departament d'Educació.

3.5. TRACTAMENT ESTADÍSTIC DE LES DADES

Totes les dades recollides, relatives a les històries escolars i a les enquestes a l'alumnat i al professorat han estat recollides en una base de dades en Excel per al seu estudi estadístic. Això ens ha facilitat el treball, així com l'elaboració de documentació gràfica sobre les diferents dades.

4. RESULTATS

Un cop completada tota la base de dades referent a l'alumnat i als professionals relacionats amb els projectes, obtenim les següents taules amb dades resumides de cada variable estudiada, que al capítol 5 s'analitzen, comenten i valoren:

- Taules de dades escolars
- Taules de dades d'orientació educativa i inserció laboral
- Taula de dades qualitatives d'inserció laboral
- Taules de dades d'inserció social
- Taules de dades d'opinió dels professionals

En cadascuna de les taules s'hi inclouen els resultats de les diferents variables que hi estan relacionades.

A continuació exposem cadascuna de les taules amb els resultats estadístics.

4.1. TAULES DE DADES ESCOLARS

MOSTRA D'ALUMNAT DE LA RECERCA						
N= 262	Projecte A	Projecte B	Projecte C	Projecte D	Projecte E	TOTAL
	86	101	18	32	25	262

% PROCEDÈNCIA						
	A	B	C	D	E	TOT.
Cat	89	80,8	78	94	92	86,7
Estat	2	4,4	0	0	0	1,28
Àfrica	7	12,2	0	3	8	6,04
Sudamèrica	2	4,4	11	3	0	4,08
Altres (Europa est, Àsia,...)	0	0	11	0	0	2,20

% SEXE						
	A	B	C	D	E	TOTAL
Nois	69	72	61	81	68	70,2
Noies	31	28	39	19	32	29,8

% ACREDITACIONS						
	A	B	C	D	E	TOT.
%SUPERACIÓ C1	30	39	12	56	36	34,6
% NO SUPERACIÓ	70	61	88	44	64	65,4
%AMPLIACIÓ ALGUN CURS	16,2	21,7	22,2	84,8	12	31,3
%ACREDITACIÓ	67,4	75,1	72,2	40,6	92	69,4
% NO ACREDITACIÓ	32,6	24,9	27,8	59,3	8	30,6
%ABANDONAMENT	13,9	4,9	16,6	31,2	0	13,3

PES DE LES ÀREES CURRICULARS						
ASSIGNATURES MÉS SUSPESES						
	A	B	C	D	E	
1	ANGLES	ANGLES	CAST	ANGLES	ANGLES	ANGLES
2	MAT	MAT	MAT	MAT	CAS	MAT
3	CAS	CAT	ANG	CAS	MAT	CAS
4	CAT	CAS	CAT	CAT	CAT	CAT
ASSIGNATURES MES APROVADES						
1	VARIA	VARIA	VIS PL	ED. FIS	NAT	VARIA
2	VIS PL	SINT	ED. FIS	VIS PL	VIS PL	VIS PL
3	SÍNTE	ED. FIS	VARIA	VARIA	VARIA	ED. FIS
4	ED. FIS	VIS PL	SÍNTE	SÍNTE	SÍNTE	SÍNTE

EVOLUCIÓ DE LES CONDUCTES CONTRÀRIES CONVIVÈNCIA								
	A		B		C		D	
PROMIG CICLE1								
Amonestacions	2,8		2,03		1,3		4	
Expulsions	1,2		0,4		0,1		0,5	
PROMIG CICLE2								
Amonestacions	0,5		0,8		0,5		0,5	
Expulsions	0,1		0,8		0,1		0,5	
EVOLUCIÓ ALUMNES SENSE CCC (Nombre i %)								
Sense cap AM 1	7	8,1	51	50,4	21	80,7	15	46,8
Sense cap EXP 1	16	18,6	79	78,2	25	96,1	22	68,7
Sense cap AM 2	53	61,6	68	67,3	21	80,7	25	78,1
Sense cap EXP 2	72	83,7	87	86,1	26	100	28	87,5

EVOLUCIÓ DE L'ABSENTISME ESCOLAR						
	A	B	C	D	E	TOT
% ABSENTISME PREVI	24,4	13,8	11	15,6	12	19,8
% ABSENTISME PROJECTES	5	3,9	5,5	12,5	8	6,6

EVOLUCIÓ/ACREDITACIÓ DE LES NEE						
	A	B	C	D	E	T
% ALUMNAT AMB INFORMES NEE C1	25,5	49,5	27,7	37,5	26,9	34,2
TIPOLOGIA INFORMES C1 (en nombres absoluts)						
EAP	9	18	1	6	3	37
SS	0	14	1	1	1	17
CSMIJ	6	5	0	0	0	11
ALTRES	13	7	3	5	3	31
% ALUMNAT AMB INFORMES NEE C2	32,5	44,5	33,3	21,8	11,5	36,5
TIPOLOGIA INFORMES C2 (en nombres absoluts)						
EAP	6	22	2	4	2	36
SS	10	13	0	0	1	24
CSMIJ	5	6	1	2	0	14
ALTRES	1	9	3	1	0	14

4.2. TAULES DE DADES D'ORIENTACIÓ EDUCATIVA I INSERCIÓ LABORAL

ORIENTACIÓ EFECTIVA							
	A	B	C	D	E	TOTAL	
EX-ALUMNES LOCALITZATS	80	101	18	32	24	N=255	%
Món laboral	34	33	4	12	0	83	32,5
No reglada	2	23	8	9	4	46	18,03
C F	35	38	5	10	18	106	41,5
Garantia Social	3	5	1	1	2	12	4,7
Repetició 4rt	4	2	0	0	0	6	2,3
Batx.	2	0	0	0	0	2	0,7

RESUM INSERCIÓ LABORAL (N=252):		
ACTIVITAT	NOMBRE	%
TREBALLEN:	193	76,5
ESTUDIEN	46	18,4
DECLAREN ATUR	7	2,7
DECLAREN QUE NO FAN RES	5	1,9
INTERN CENTRE ESPECÍFIC	1	0,3

SITUACIÓ LABORAL EN FUNCIÓ DELS ANYS						
	A	B	C	D	E	TOTAL
% TREBALLEN 5/7 ANYS DESPRÉS	26 de 26	20 de 20		12 de 12		100% de 58
Atur	0	0		0		
Fix	20	16		9		77,5%
Temporal	6	4		3		22,5%
Treballen i estudien	5	6		2		22,5%
% TREBALLEN entre 2 i 4 ANYS DESPRÉS	37 de 37	29 de 33	5 de 5	13 de 15		95% de 88
Atur	0	4	0	2		5%
Fix	10	7	0	3		28,5%
Temporal	27	22	5	9		71,5%
Treballen i estudien	8	6	1	3		20,45%
% TREBALLEN 0/1 ANY DESPRÉS	2 de 23	0 de 37	4 de 13	2 de 5	10 de 26	18 de 104 17,3 %
Atur	3	4		-	2	8,6%
Fix	0	0	0	0	0	0%
Temporal	2	0	4	2	10	17,3%
Estudien	18	33	9	3	14	74,1%
% ESTUDIS POSTERIORS ACABATS PER SEXE	70% nois 30% noies	71% nois 29% noies	50% nois 50% noies	63% nois 27% noies		64% 36%

EVOLUCIÓ SITUACIÓ LABORAL PER GENERACIONS						
	A	B	C	D	E	TOTAL
FIXOS G1	9 de 10 (90%)					90 %
TEMPORALS G1	1					
F G2	7 de 9 (77%)	8 de 8 (100%)				88,5%
T G2	2	0				
F G3	4 de 7 (57%)	8 de 11 (72%)		9 de 11 (81%)		70%
T G3	3	3		2		
F G4	6 de 12 (50%)	2 de 11 (18%)		1 de 2 (50%)		37%
T G4	5 (1)	9		1		
F G5	3 de 12 (25%)	3 de 13 (23%)	0 de 5 (0%)	2 de 6 (33%)		20,2%
T G5	9	10	5	4		
F G6	0 de 12 (0%)	3 de 20 (15%)	0 de 8 (0%)	1 de 7 (14%)	0 de 18 (0%)	5,8%
T G6	12	17	2	6	9	
F G7	2 de 10 (20%)	0 de 20 (0%)	0 de 5 (0%)	1 de 5 (20%)	0 de 8 (0%)	8%
T G7	8	20	2	4	1	
% TREBAL + ESTUDIS	2,7%	5,8%	5,5%	6%	3,8%	4,7%

ICF global	A	B	C	D	E	TOTAL
	56,8	66,2	75,6	67,7	70	67,2

ICF PER GENERACIONS						
	A	B	C	D	E	TOTAL
GENERACIÓ 1	20	37				
GENERACIÓ 2	55	58				
GENERACIÓ 3	50	81				
GENERACIÓ 4	61	70		38		
GENERACIÓ 5	68	75	40	33		
GENERACIÓ 6	60	65	87	100	52	
GENERACIÓ 7	84	78	100	84	88	
%ESTUDIS POSTERiors ACABATS (G1 A G5)	31 de 64 48	32 de 64 50	6 de 9 66,6	11 de 16 68,7		58,3
% CICLES FORMATIUS (de dada anterior)	22 de 31 70,9	24 de 32 75	4 de 6 66,6	7 de 11 63		68,8

4.3. TAULA DE DADES QUALITATIVES D'INSERCIÓ LABORAL

LLISTAT D'OFICIS REALS			
SECTOR	Subsector	NOMBRE D'ALUMNES	TIPOLOGIA OFICIS
CONSTRUCCIÓ	EDIFICACIÓ	19	PALETA
			MANOBRE
			ENCOFRADOR
	LAMPISTERIA	8	AJUDANT DE LAMPISTA
	PINTURA	8	PINTOR
			ENCARREGAT EMPRESA PINTORS
	SERRALLERIA	8	SERRALLER ALUMINI/FERRO
			MANYAR
			MUNTADOR ALUMINI
	FUSTERIA	12	FUSTER TALLER
			FABRICACIÓ MOBLES
			MUNTADOR MOBLES
INDÚSTRIA	PEONS	10	PEÓ FÀBRICA PLÀSTICS
	OBRER ESPECIALITZAT	12	SOLDADOR INDUSTRIAL
			AUXILIAR MANTENIMENT
			FÀBRICA GRES
			FÀBRICA TRANSFORMADORS
			FABRICACIÓ DE MOTLLES
			MUNTADOR MÀQUINES PER A INDÚSTRIA
			CONTROLS MAQUINÀRIA FÀBRICA QUÍMICA
			CRISTALLER
			FÀBRICA EMBOTTITS
			OBRER TALLER ARTS GRÀFIQUES

			MECÀNIC FORNS INDUSTRIALS
			CONTROL MÀQUINA FÀBRICA PLÀSTICS
AGRICULTURA, RAMADERIA	AGRICULTURA	2	PEÓ DEL CAMP
	RAMADERIA	2	CRIADOR POLLETS
			RAMADER
	JARDINERIA	3	JARDINER
ADMINISTRACIÓ	ADMINISTRACIÓ PÚBLICA	10	ADMINISTRATIVA AJUNTAMENT
	EMPRESSES		AUXILIAR GESTORIA
			AUXILIAR ADMINISTRACIÓ EMPRESA CONSTRUCCIÓ
SANITAT	AUXILIARS	2	AUXILIAR INFERMERIA
			AUXILIAR FARMÀCIA
EDUCACIÓ	AUXILIARS	1	AUXILIAR ESCOLA BRESSOL
DISTRIBUCIÓ	VENDES I LOGÍSTICA	5	AUXILIAR EMPRESA MAQUINÀRIA
			AJUDANT MAGATZEM FÀBRICA
			AUXILIAR MAGATZEM EMPRESA ROBA
			OBRETA MAGATZEM LÀMPARES
	INFORMÀTICA	6	BOTIGA I TALLER INFORMÀTICA
			REPARACIÓ ORDINADORS
	MATERIALS PER A LA CONSTRUCCIÓ	2	PEÓ MAGATZEM MATERIALS CONSTRUCCIÓ

	ELECTRÒNICA	2	AUXILIAR TALLER REPARACIÓ
HOSTELERIA	SERVEI	12	CAMBRER-A CAMBRER I PERRUQUER CAMBRERA I BITLLETERA RENFE
	CUINER	2	CUINER RESTAURANT CUINER HOTEL
ESTÈTICA	PERRUQUERIA I ALTRES	11	ESTETICIENNE PERRUQUERA AUXILIAR PERRUQUERA
COMERÇ	DEPENDENTS	6	VENEDOR BOTIGA ELECTRODOMÈSTICS DEPENDENT FERRETERIA CAIXERA ZARA
	AGÈNCIA VIATGES	1	ENCARREGAT AGÈNCIA VIATGES
	SUPERMERCATS	13	CAIXERA SUPERMERCAT DEPENDENTA CARN
	FORN	1	FORNER
	CARNISSERIA	1	CARNISSER
ALTRES SERVEIS	EMPRESES NETEGES	7	OBRERA NETEJA ENCARREGADA BRIGADA EMPRESA NETEGES NETEJA CASES NETEJA DE COTXES
	AUTOMOCIÓ	11	MECÀNIC DE MOTOS MECÀNIC DE COTXES MECÀNIC DE PNEUMÀTICS PLANXISTA

TRANSPORTS	TRANSPORTISTA	7	EMPRESA SERVEI URGENT
			CONDUCTOR CAMIÓ
			REPARTIDOR EMPRESA BEGUDES
			AUXILIAR EMPRESA LOGÍSTICA

MERCAT IMMOBILIARI	COMPRA/VENDA VIVENDES	2	VENEDORA PISOS
			AUXILIAR OFICINA

ALTRES	ESPORTS	2	ENTRENADOR BÀSQUET
			RECEPCIONISTA PAVELLÓ
	ESTRUCTURES	1	MUNTADOR D'ESTRUCTURES
	INTERIORISME	1	MUNTADOR CORTINES
	TREBALL A LA PRÒPIA LLAR	3	

4.4. TAULES DE DADES D'INSERCIÓ SOCIAL

PROBLEMES PRINCIPALS						
	A	B	C	D	E	TOTAL
% CAP	0	0	0	0	0	0
% TENIR BON TREBALL	39	29	40	14	24	29,2
% ACCEDIR VIVENDA	29	36	27	31	16	27,8
% TENIR PROU DINERS	31	31,5	33	52	60	41,5
% ALTRES (DROGUES,)	1	3,5	0	3	0	1,5

CONVIVÈNCIA						
	A	B	C	D	E	TOTAL
% VIU AMB LA FAMÍLIA	94	95,1	100	84	100	94,6
% VIU IND. O AMB ALTRES	6	4,9	0	16	0	5,3
% CASATS	1,1	0	0	0	0	0,2
% AMB NÒVIO/NÒVIA	68	40	27	37	60	34,4
% AMB FILLS	1,1	4,9	0	0	0	1,2
% COLLA AMICS	97	94	100	100	96	97,4
% FAN ESPORT	23	29	16	19	31	23,6

SENTIMENT MARC ESCOLAR						
	A	B	C	D	E	TOTAL
% RECORD + IES	96,6	98,1	100	90,7	100	97,8
% RECORD + PROJECTE	98,9	98,1	100	96,9	100	98,7
% RECORD - IES	3,4	1,9	0	9,3	0	2,2
% RECORD - PROJECTE	1,1	1,9	0	3,1	0	1,3

4.5. TAULES DE DADES D'OPINIÓ DELS PROFESSIONAL

VALORACIÓ INCIDÈNCIA DELS PROJECTES (N=31)		PUNTUACIÓ MITJA entre 0-10
1	Com valores la incidència del projecte en la millora general de l' Atenció a la Diversitat al teu centre?	8,2
2	I en la millora general de l'èxit escolar del teu centre?	7,2
3	Creus que el projecte incideix positivament en la millora general de la convivència al centre?	8,6
4	I en la millora de les relacions alumnat-professors?	8,8
5	En la millora de les relacions amb les famílies?	9,2
6	En la millora de l'èxit escolar del alumnes dels projectes singulars?	9,7
7	En la millora de l'atenció general als alumnes amb NEE del centre?	8,8
8	En la millora de l'atenció general dels alumnes amb més capacitats del centre?	5,04

VALORACIÓ NECESSITAT DE PROJECTES SINGULARS (N=31) %	NO HO SÉ	SÍ	NO	INDIFERENT
Calen projectes singulars per poder atendre millor l'atenció a la diversitat	4,8	95,2		

VALORACIÓ EFECTE PREVENCIÓ RISC SOCIAL (N=31) %	NO HO SÉ	SÍ	NO	INDIFERENT
Creuen que els projectes actuen com a preventius davant el risc d'exclusió social d'aquest alumnat en el futur	14,3	85,7		

VALORACIÓ INCIDÈNCIA D'ALGUNS FETS EN EL DESENVOLUPAMENT DE PROJECTES SINGULARS (N=31) %	NO HO SÉ	AFAVOREIX	PERJUDICA	M'ÉS INDIFERENT
Estabilitat dels equips docents	9,6	90,4		
Autonomia dels centres	4,8	95,2	-	-
Continuïtat dels equips directius	14,4	57,1	-	28,5
Suport de la inspecció		100		
Implicació del professorat	9,6	90,4		
Suport del Departament d'Educ.		100		
Suport de l'Ajuntament		100		
Suport altres Departaments Generalitat (Treball, Sanitat,...)	2,8	61,9		35,3

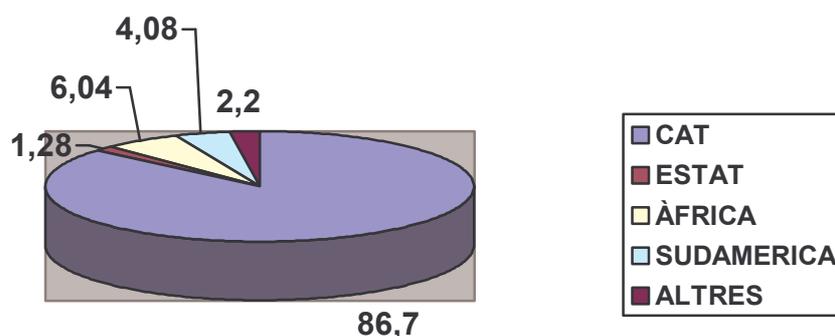
5. ANÀLISI DE RESULTATS

5.1. RESULTATS PROVINENTS DE LES TAULES DE DADES ESCOLARS

5.1.1. PROCEDÈNCIA

L'alumnat de la mostra estudiada és en la seva immensa majoria (88%) d'origen autòcton i quasi tots nascuts a Catalunya (86,7%). Un percentatge petit (12%) correspon a alumnat d'origen estranger, que es reparteix alhora en tres subgrups de procedència: Àfrica (6,04%), Sudamèrica (4,08%) i altres zones com Europa de l'Est i Àsia (2,20%).

PROCEDÈNCIA ALUMNAT

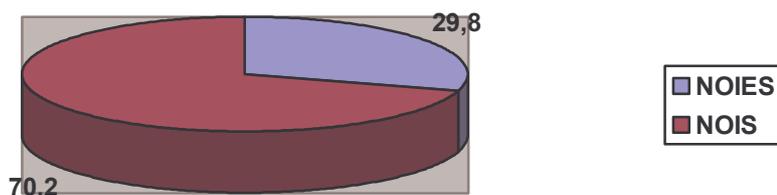
Sembla clar que aquest projectes donen acollida sobretot a un alumnat amb necessitats educatives específiques de famílies autòctones, però que també són útils per a una petita quantitat d'alumnat estranger, que per diferents motius necessita adaptacions del currículum i estratègies educatives més singulars.

Si fem una anàlisi separada per projectes, veiem que aquesta característica es repeteix dins un marge semblant en els diversos projectes estudiats.

5.1.2. GÈNERE

S'observa que les proporcions d'alumnat per gènere es mantenen de manera força regular, en tots els projectes, en un terç de noies i dos terços de nois. Sembla que, en general, hi ha més nois que necessiten aquest tipus de projectes, però també hi ha un percentatge de noies que hi troba resposta educativa.

ALUMNAT PER GÈNERE

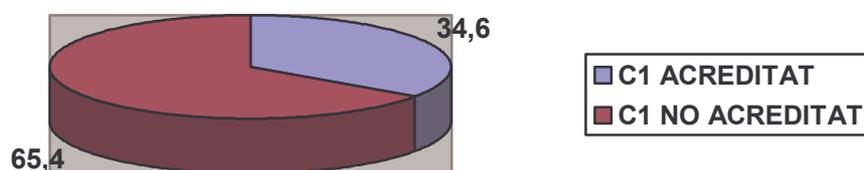

5.1.3. ACREDITACIÓ

S'observen dades molt interessants en relació als dos cicles de l'ESO, que conviden a la reflexió.

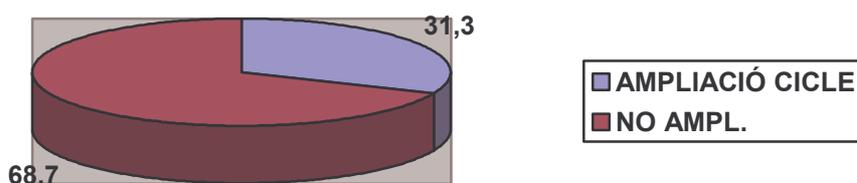
D'una banda veiem que un percentatge molt alt d'aquests nois i noies no van arribar a superar al seu moment el primer cicle de secundària. Pràcticament només el va superar un terç. Per tant, es constata un dèficit de base, que fa pensar en la necessitat de millorar l'atenció educativa a aquest alumnat ja des de l'inici del primer cicle. Aquests fracàs inicial sembla preveure clarament els fracàs posterior a no ser que es prenguin, com és el cas dels centres de la mostra, mesures específiques per trencar la dinàmica negativa. En tot cas, però, sembla clar que cal una reflexió per introduir canvis al primer cicle que permetin millorar l'èxit escolar.

ACREDITACIÓ DEL PRIMER CICLE D'ESO

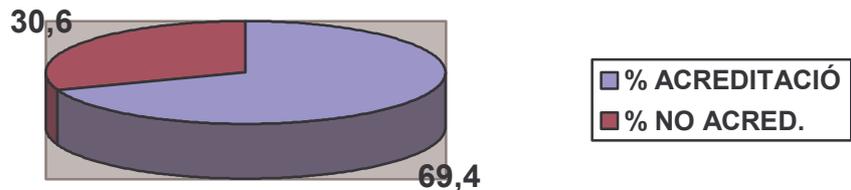
Un altre factor important respecte les possibilitats d'acreditació des del primer cicle de l'ESO, és veure fins a quin punt s'ha utilitzat la possibilitat d'ampliar la durada del cicle, proporcionant més temps a l'alumnat per assolir els objectius curriculars. Es tracta d'una alternativa que oferia la LOGSE. Veiem, però que en general, no és un recurs gaire explotat pels centres, ja que només un terç dels alumnes aproximadament havien ampliat la durada (31,3) . Hi ha però alguna excepció, ja que en algun dels projectes aquesta xifra puja per sobre del 50%. Es tracta doncs de polítiques educatives diferents.

ALUMNAT QUE HAVIA AMPLIAT LA DURADA DE CICLE

Evidentment, el sentit principal dels projectes és l'assoliment de l'acreditació de l'educació secundària. Si considerem que el punt de partida era ja molt difícil des de l'inici, com ho mostren els resultats que hem comentat anteriorment, veiem que es produeix un canvi interessantíssim, ja que es canvia la dinàmica de fracàs i s'aconsegueix que arribi a acreditar pràcticament el 70% de l'alumnat dels projectes. Aquí, el canvi ja comença a ser substancial.

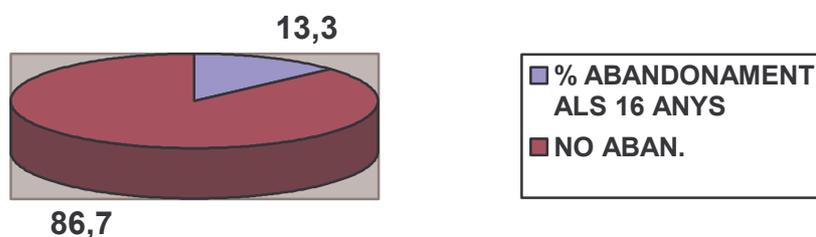
ACREDITACIÓ DE L'ESO

Els percentatges d'acreditació majoritari dels diferents projectes estudiats oscil·la entre un mínim de dos terços fins, en algun cas, al 90%.

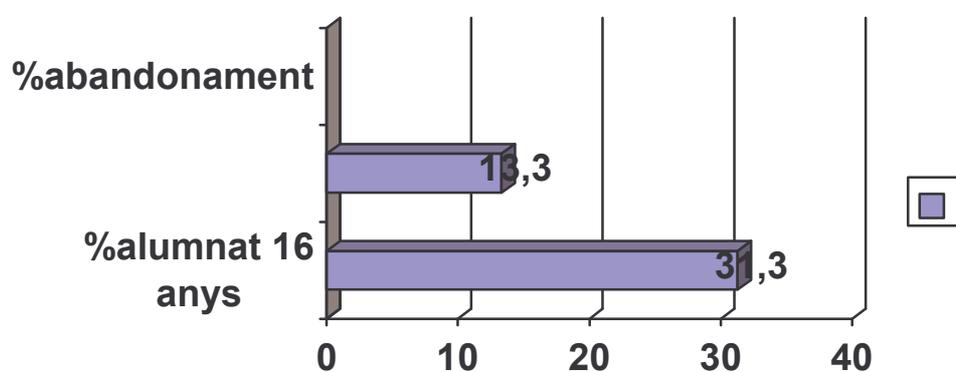
És important també, analitzar una altra dada, que aporta informació sobre la validesa dels projectes, com és l'índex d'alumnat que abandona l'escolarització un cop arribat a l'edat de 16 anys. Doncs bé, el percentatge d'abandonament és força baix en general, el que suposa un efecte de "retenció" en l'estudi per part dels projectes. Hi ha, però alguna excepció, com és el cas d'algun projecte, concretament el que té el percentatge més alt d'ampliació de la durada del cicle, que després també té un índex d'abandonament alt (31,2) que contrasta molt amb la majoria dels projectes, que el tenen realment baix.. Com hem dit abans, s'observen polítiques educatives diferents que porten a diferents resultats i que conviden sempre a la reflexió.

NIVELL D'ABANDONAMENT PROJECTES

Cal destacar que si comparem el percentatge d'alumnat que havia ampliat la durada del cicle (31,3), que són els candidats a la possibilitat d'abandonar el quart curs d'ESO un cop tenen assolida l'edat obligatòria d'escolarització, i el comparem amb el percentatge real d'abandonament, veiem que els projectes aconseguixen "retenir-ne" més de la meitat, la qual cosa suposa, des del nostre punt de vista, un èxit notable i una política per part dels centres de no foragitar aquest alumnat.

COMPARACIÓ %ALUMNAT QUE ABANDONA, AMB % DE 16 ANYS COMPLETATS ABANS TERMINI 4RT CURS

5.1.4. PES DE LES ÀREES CURRICULARS

Hem fet un estudi complert alumne per alumne dels resultats en totes les matèries. Es tractava de veure quines són les àrees curriculars que resulten més dificultoses a aquest alumnat per aprovar i, pel contrari, quines són les més superades. Creiem que l'anàlisi d'aquesta qüestió és fonamental per a la reflexió sobre el currículum i la necessitat de millorar també l'acreditació de determinades àrees, treballant-les molt bé des de la base, per garantir competències bàsiques.

Les assignatures que aquesta mostra d'alumnes dels projectes singulars ha suspès més són per aquest ordre, les següents:

Anglès
Matemàtiques
Castellà
Català

Les més aprovades són:

Els crèdits variables
Educació visual i plàstica
Educació Física
Crèdit de Síntesi

Observem doncs que les àrees més fonamentals i instrumentals per a l'aprenentatge, són alhora, les més suspeses. Això és una contradicció, ja no solament en aquest alumnat amb dificultats d'aprenentatge i adaptació sinó perquè és el fenomen que se sol reproduir a tot l'alumnat en general. Un sistema educatiu que funcioni ha d'aconseguir precisament que el que és més fonamental s'asseguri.

Al nostre parer, contràriament al pensament que justifica la dificultat en aquestes assignatures, com si això aportés categoria a aquestes matèries i desmereixés les altres, està en la base del fracàs escolar del nostre sistema educatiu. Caldria reflexionar entorn a aquesta contradicció, que ens porta a veure clar que cal treballar ja des del primer cicle de secundària (i lògicament durant l'etapa de l'educació primària) les matèries instrumentals amb noves estratègies d'atenció a la

diversitat, que portin a l'objectiu d'assegurar un domini de competències bàsiques instrumentals.

Es tracta d'adoptar mesures preventives respecte del fracàs escolar des de l'inici de l'etapa, perquè si tot continua igual res canviarà. De fet aquesta és una de les diferències entre els centres que s'han plantejat aquestes problemàtiques i les estan afrontant, com és el cas dels centres dels projectes singulars, i els centres que encara es limiten a observar el fracàs i atribuir-lo només a factors externs, sense analitzar les pròpies resistències interiors. D'altra banda és prou imperiosa la necessitat d'adoptar mesures des de l'administració educativa encaminades a capgirar aquesta situació que sembla acceptar-se de vegades com si fos una realitat lògica. No és lògica ni és acceptable.

5.1.5. EVOLUCIÓ DE LES CONDUCTES CONTRÀRIES A LA CONVIVÈNCIA

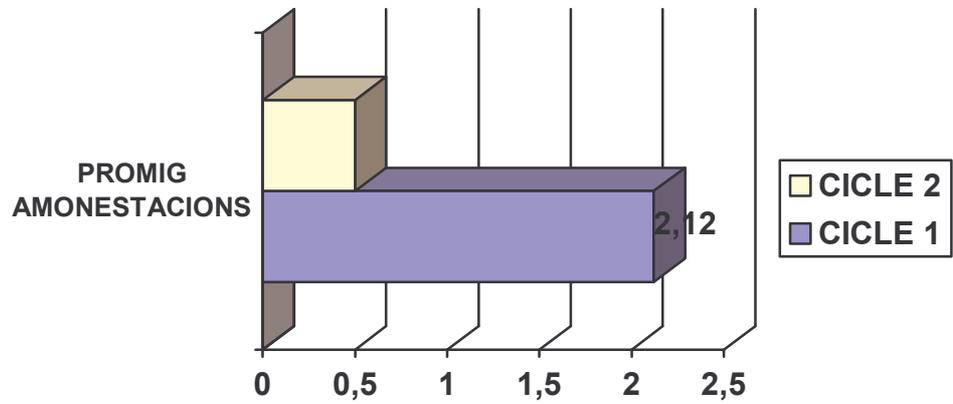
Aquesta era una de les dades que volíem aconseguir amb més interès, atès que són la constatació explícita d'una possible millora de la convivència als centres que han implementat aquests projectes. Les dades recollides estan relacionades amb les amonestacions i les expulsions temporals de l'alumnat. En la revisió dels expedient, lògicament, vam recollir aquelles amonestacions i expulsions que van quedar documentades.

Per una banda, hem elaborat el promig general d'amonestacions i expulsions dividint el nombre total en cada cas pel nombre total d'alumnes. S'observa clarament una evolució molt positiva, amb una baixa important dels promitjos.

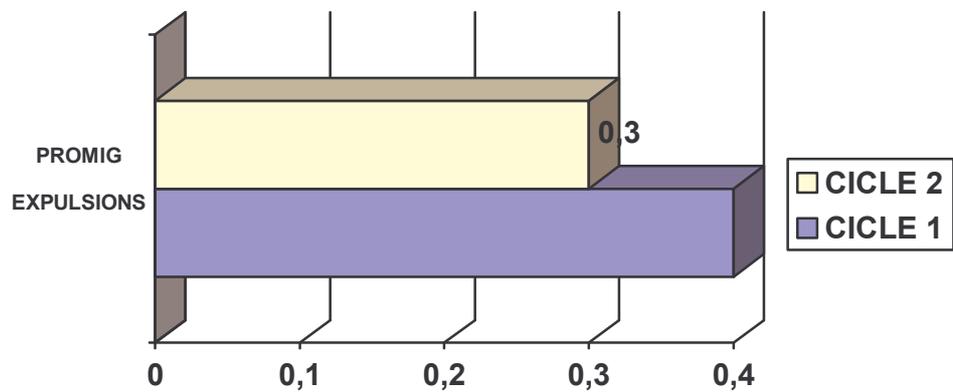
D'altra banda, per no atribuir de manera generalitzada aquest promig a tot l'alumnat i veure la desviació típica, és a dir si els resultats respecte conductes contràries a la convivència (CCC) estaven agrupats en un percentatge d'alumnat, hem fet l'anàlisi a l'inrevés. Així, hem vist quin percentatge d'alumnes no tenia cap CCC i la seva evolució.

Els resultats són prou notables, el promig d'amonestacions es redueix molt dràsticament entre el primer cicle i el segon (de 2,12 a 0,5). Les expulsions no baixen tan estrictament, però també es redueixen i estan concentrades en molt poc alumnat.

CCC (N=252)

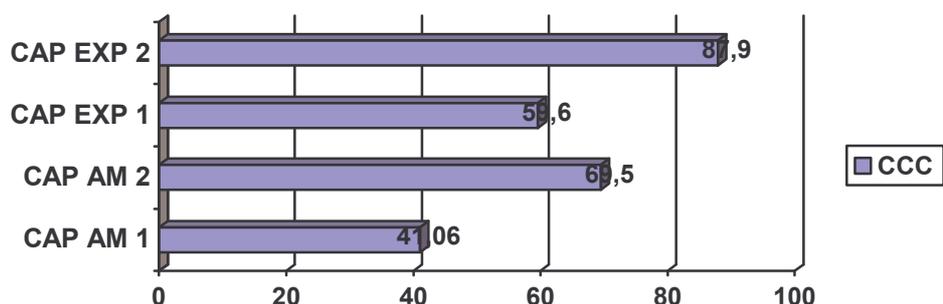

CCC (N=252)

A continuació veiem l'evolució de l'alumnat sense conductes contràries a la convivència. S'observa clarament que augmenta molt el percentatge al segon cicle, durant els projectes, respecte el primer i que les CCC es concentren en poc alumnes amb moltes dificultats.

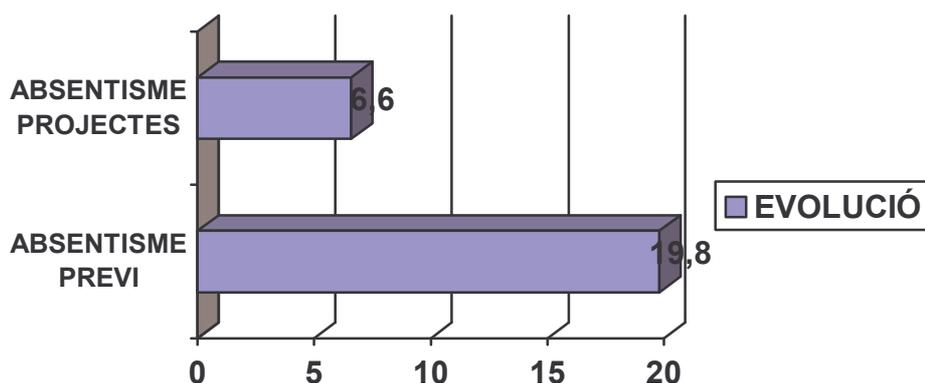
EVOLUCIÓ CCC (N=252)

5.1.6. EVOLUCIÓ DE L'ABSENTISME

Es tracta d'un problema que afecta a un bon percentatge del perfil d'alumnat dels projectes singulars. Es constata en el nostre estudi ja que pràcticament un 20% de la mostra tenia antecedents d'absentisme (19,8). A més, cal tenir en compte que en aquest cas parlem d'absentisme constatat per escrit, que apareix en algun document, ja que sovint no de tot l'absentisme real en queda constància escrita als centres. Doncs bé, s'observa una caiguda prou significativa ja que la xifra passa a reduir-se en dues terceres parts (6,6).

ABSENTISME (N=252)

L'absentisme és una altra lacra, que de vegades es va deixant passar, per la simple raó que no hi ha projectes per acollir a aquest alumnat. Com a conseqüència d'aquesta mancança i per evitar o estalviar-se conflictes, el sistema adopta una actitud passiva i defensiva que és ignorar-lo. Aquesta afirmació pot ser políticament incorrecta, però explica una realitat observable. Si malgrat l'existència de projectes,

un petit percentatge d'aquest alumnes encara continuen amb aquesta característica, resulta força evident pensar el que succeeix quan no hi ha cap mena d'acollida.

Una vegada més, els centres dels projectes singulars, afronten també aquest problema i aconseguixen una notable reducció.

5.1.7. ACREDITACIÓ DE LES NECESSITATS EDUCATIVES

Atès que els projectes fan referència a un alumnat prou específic, ens va semblar interessant, en estudiar les dades de les històries escolars, anar recollint l'existència o no de documentació referida a necessitats educatives específiques d'aquest alumnat.

Sembla clar que l'existència d'informes provinents dels Serveis Educatius del propi Departament d'Educació o bé de Serveis Socials locals o altre tipus de serveis privats, constata en certa manera l'existència de dificultats específiques, que el centre i el professorat han d'afrontar i pels quals en algun moment poden haver demanat assessorament i ajuda. Demanar suport ja és un primer pas important.

Per una banda, en la mostra de l'estudi, hem constatat que un terç aproximat dels alumnes tenien algun tipus d'informe escrit provinent de diferents serveis. Per nosaltres aquest fet ja té prou pes d'entrada per plantejar la necessitat de col·laboració i coordinació entre professionals i institucions diferents per atendre bé aquest alumnat.

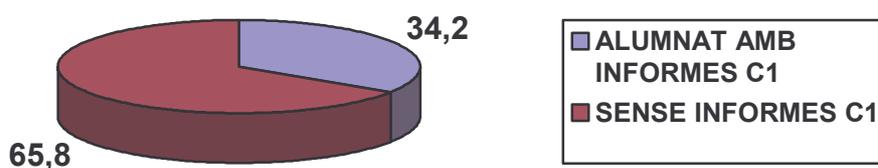
D'altra banda, no deixa de ser una acreditació de l'existència d'unes necessitats educatives als centres a les quals cal donar resposta. No es poden ni ignorar, ni es pot deixar els centres sols, quan les vies ordinàries no són suficients per poder atendre les necessitats educatives d'aquest alumnat.

Si mirem una altra constatació, com és el fet que dos terços dels alumnes dels projectes no tenien cap informe en relació a les seves NEE, podem interpretar-ho com el simple fet que els serveis educatius no hi van arribar a intervenir pels motius que sigui, perquè no calia, o per insuficiència de temps o de recursos humans. Malgrat això, els professionals dels centres van veure com una alternativa viable i exitosa per aquests alumnes, els projectes singulars. Per tant els propis projectes són una altra acreditació d'aquestes necessitats educatives que cal atendre, estiguin o no informades per professionals especialistes de l'assessorament psicopedagògic.

Observant les dades ja veiem que la proporció d'alumnes amb informes es manté de manera bastant semblant als dos cicles d'ESO, amb un petit augment al segon cicle. Una vegada més les dades ens porten a constatar que les NEE tenen el seu origen ja en processos anteriors als projectes i per tant a la necessitat de treballar preventivament des de la Primària i el primer cicle de l'ESO.

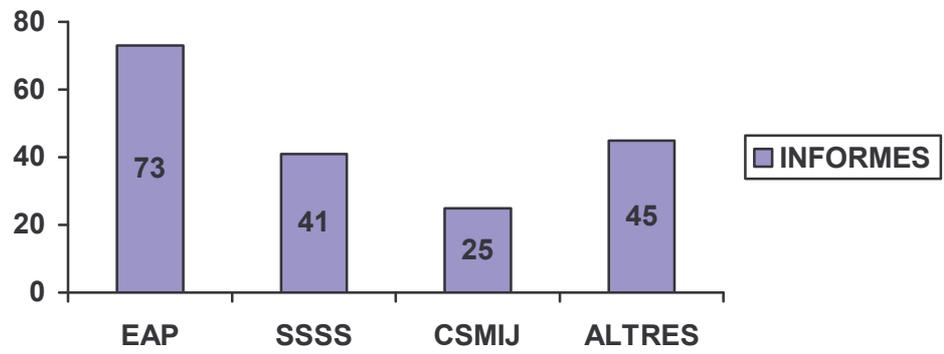
Moltes vegades s'atribueix a l'ESO un fracàs més evident que en altres etapes educatives, cal però anar en compte atès que aquestes dades manifesten ja uns precedents que no es poden deixar de banda i que ens fan veure que ens trobem en molts casos davant la culminació d'un procés que ja venia de lluny.

% INFORMES NEE (N=252)

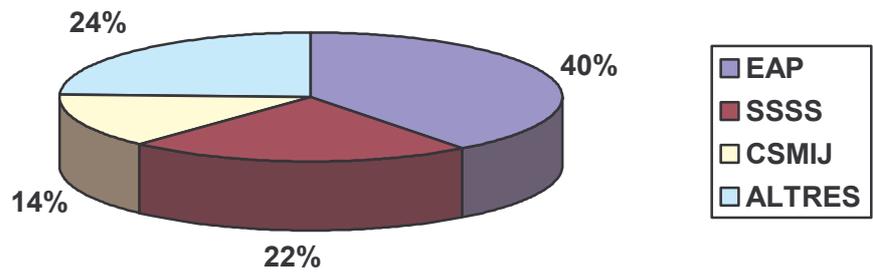

Els informes estan fets pels Serveis Educatius principalment, sobretot els EAP, però també hi ha una aflluència important d'informes provinents dels Serveis Socials i altres serveis com els centres de Salut Mental Infantil i Juvenil, la qual cosa ens porta una vegada més a la constatació de la necessitat de potenciar el treball en xarxa dins de cada entorn social, que és una altra de les característiques que intenten tirar endavant els projectes singulars. Sembla prou lògic, que si a més de l'institut d'ensenyament secundari del qual forma part l'alumne, hi ha diferents serveis i institucions que estan intervenint, aquest facin l'esforç de treballar plegats i conjuntar objectius i esforços.

TIPOLOGIA INFORMES NEE (N=252)

% AUTORS INFORMES NEE

5.2. RESULTATS PROVINENTS DE LES TAULES DE DADES D'ORIENTACIÓ EDUCATIVA I INSERCIÓ LABORAL

5.2.1. ORIENTACIÓ EFECTIVA AL TERMINI DE L'ESO

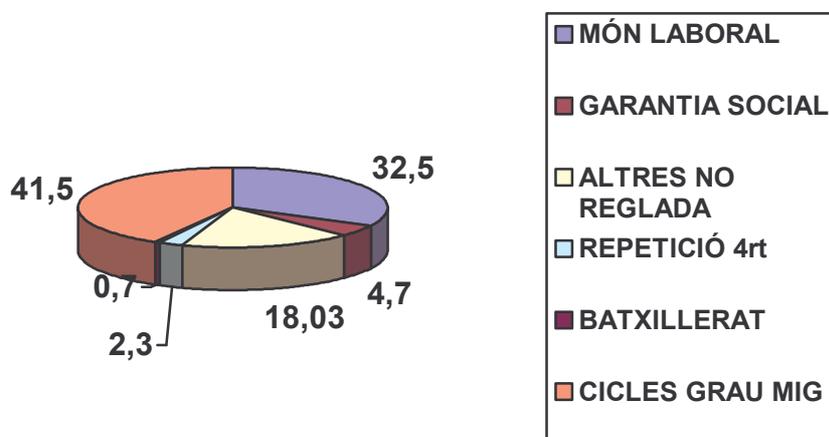
Com que els projectes treballen profundament l'orientació educativa i laboral dels alumnes, ha estat possible recollir en cada cas quina va ser la decisió efectiva de cada alumne i la seva família, un cop acabat el projecte i orientats pel professor tutor corresponent.

Les dades conjuntes de tota la mostra constaten la insistència del professorat orientador envers la continuïtat de la formació, que veurem amb més detall a l'apartat de l'índex de continuïtat formativa.

Sabent que es tracta d'un alumnat que sovint afirma que el que vol fer és incorporar-se al món laboral, que no vol “estudiar” i al qual li interessa sobretot l'aprenentatge que veu productiu a curt termini, és un mèrit dels centres aconseguir que una bona part continuïn amb formació, sigui d'ensenyaments reglats o no reglats.

Els que proven d'incorporar-se al món laboral són pràcticament un terç (32,5%), mentre que la resta segueixen algun tipus de formació postobligatòria, que si observem l'evolució a través de les diferents generacions estudiades, tendeix a millorar en favor de l'ensenyament postobligatori reglat i molt concretament els cicles formatius de grau mitjà. Cal tenir en compte que alguns dels IES que han tirat endavant els projectes, disposen de cicles formatius de grau mitjà o tenen altres centres propers amb aquests ensenyaments, això permet segurament oferir noves possibilitats formatives a aquest alumnat, potenciant la formació professional.

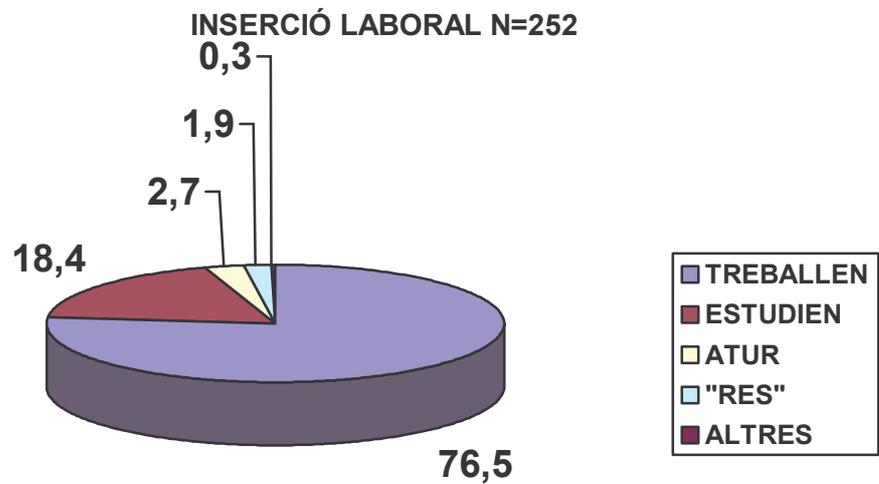
%ORIENTACIÓ EFECTIVA EN ACABAR ESO

5.2.2. SITUACIÓ LABORAL DELS EX-ALUMNES DELS PROJECTES

Aquesta és una variable fonamental del nostre estudi atès que es tracta de saber quines han estat les possibilitats reals d'aquest alumnes d'incorporar-se al món laboral i si les condicions amb que ho han fet són substancialment diferents de les dels joves en general.

Veiem que la majoria estan treballant en oficis de tots els sectors productius (76,5%), però principalment als serveis i la indústria. Són molt pocs els que estan a l'atur i per sota de l'índex general del país. Una bona part continuen estudiant i formant-se. En general, la immensa majoria han incorporat la "normalització" en les seves vides quotidianes, treballant o estudiant. Només una petita xifra semblen estar en una situació "poc clara". Aquí només analitzem les dades globals, als apartats que segueixen fem una anàlisi més detallada.

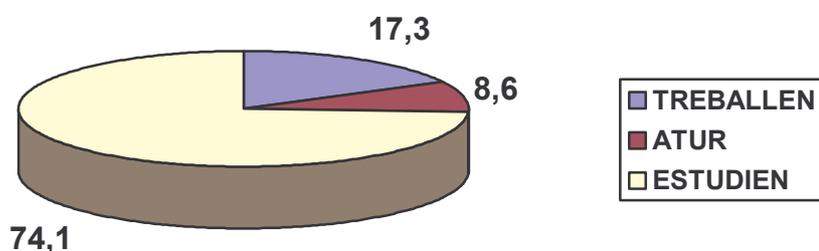

5.2.3. EVOLUCIÓ DE LA SITUACIÓ LABORAL

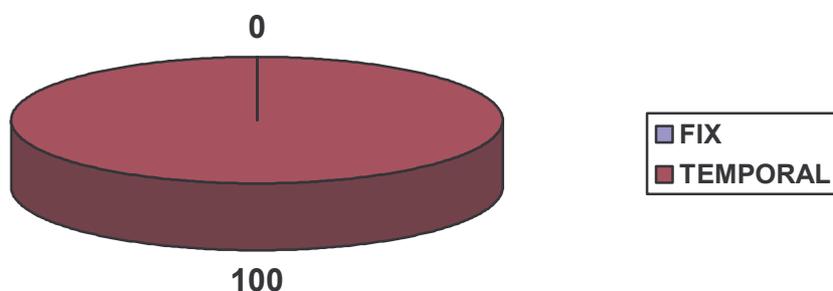
Com que la mostra estudiada aplega, en alguns projectes, fins a 7 generacions d'ex-alumnes, hem fet una primera anàlisi a partir de 3 intervals d'anys d'antiguitat (anys que han passat des de que van acabar el projecte, mesos en el cas de la darrera generació). El primer interval aplega aquells alumnes de la darrera generació i la que fa com a mínim un any que van acabar. El segon interval recull els alumnes que fa de 2 a 4 anys que van acabar, i el tercer interval, els que fa entre 5 i 7 anys que van acabar.

En cadascun d'aquests intervals considerem si treballen o estan en atur, si tenen un contracte fix o temporal en el cas que treballin i quin percentatge combina estudis i treball. Les gràfiques que segueixen mostren els resultats segons cada interval:

INSERCIÓ LABORAL ENTRE 0 i 1 ANY DESPRÉS

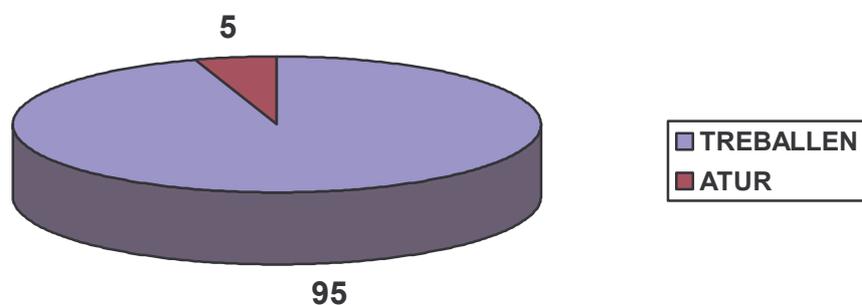

TIPUS DE CONTRACTES DELS QUE TREBALLEN ENTRE 0 i 1 ANY DESPRÉS

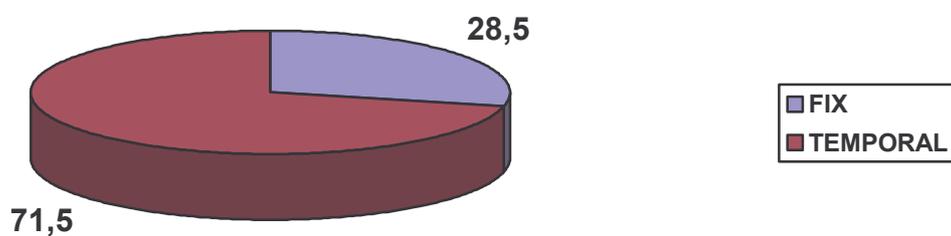

Podem observar clarament que entre els que fa pocs mesos o 1 any que van acabar, aproximadament un 25% volen i intenten treballar. Ho aconsegueixen un 17% més o menys. A més, entre els que aconsegueixen treballar, la precarietat és molt alta com ho confirma el fet que en tots els casos es tracti de contractes temporals. La dada interessant és el fet que un 75% continui formant-se.

INSERCIÓ LABORAL ENTRE 2 i 4 ANYS DESPRÉS

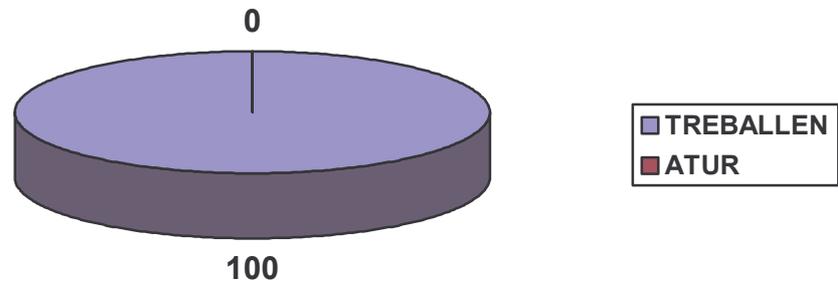
TIPUS DE CONTRACTES DELS QUE TREBALLEN ENTRE 2 i 4 ANYS DESPRÉS

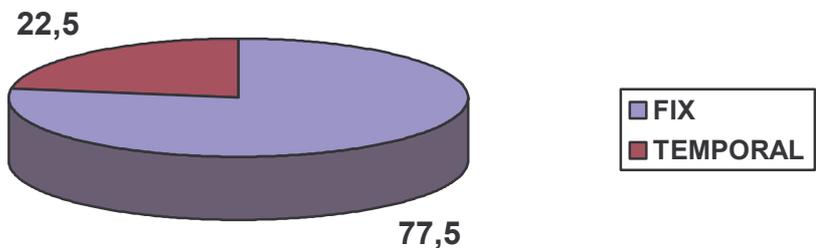
A partir d'entre 2 i 4 anys després d'haver acabat, les dades van canviant i observem que un 95% s'insereixen al mercat laboral. Sembla un procés lògic després d'haver fet una formació postobligatòria en força casos o de portar un temps d'iniciació al treball. Ara bé, la precarietat laboral, manifesta en el tipus de contractes que tenen els que treballen, continua sent molt alta ja que pràcticament només un 30% aconseguen tenir un contracte fix..

És obvi, però que hi ha un mercat laboral que els absorbeix, encara que en unes condicions millorables.

INSERCIÓ LABORAL ENTRE 5 i 7 ANY DESPRÉS

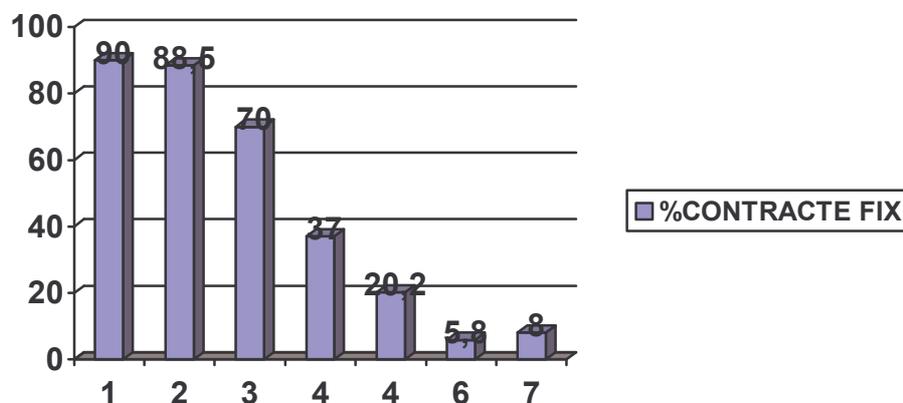

TIPUS DE CONTRACTES DELS QUE TREBALLEN ENTRE 5 i 7 ANYS DESPRÉS

Si anem més enllà en el temps i analitzem la situació laboral dels alumnes de les primeres generacions dels projectes singulars, que fa entre 5 i 7 anys que van acabar, observem que la inserció laboral és del 100% i que a diferència de les generacions posteriors, pràcticament un 80% ha aconseguit arribar a tenir un contracte laboral fix.. Malgrat això, encara un 20% continua amb contractes precaris.

PRECARIETAT LABORAL PER GENERACIONS

Podem veure clarament com la precarietat laboral considerada a partir de la disposició de contractes fixos o temporals, evoluciona en funció dels anys posteriors als projectes. De les dues primeres generacions, pràcticament un 90%, compta ja amb un contracte fix, en la tercera, baixa a un 70, i en les quatre generacions darreres és molt baixa.

Podem concloure que aquests nois i noies aconseguixen inserir-se laboralment, però que pateixen les condicions de precarietat del mercat actual. Es tracta d'un factor clau de normalització i d'inserció social, que sembla trencar definitivament amb els mals auguris que hi podia haver al voltants d'aquest alumnat quan estaven en l'etapa d'escolarització secundària.

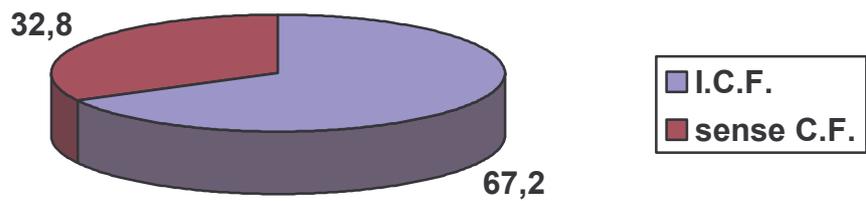
A més a més, aquestes condicions de treball precari són les que pateixen, lamentablement, tots els joves d'avui en dia. De fet si veiem que els que tenen entre 22 i 23 anys, pràcticament el 80% tenen contracte fix i ho comparem amb un estudiant amb estudis superiors que acaba la carrera i sovint tot just està en l'inici dels contractes precaris, ens adonarem que la situació dels nois i noies dels projectes singulars fins i tot té una seguretat laborals que molts envejarien a la seva edat.

5.2.4. ÍNDEX DE CONTINUÏTAT FORMATIVA DELS PROJECTES

Considerant que es tracta per nosaltres d'una de les fites més importants que han de plantejar-se els projectes singulars per ajudar a aquests alumnes, els resultats globals de l'índex de continuïtat formativa dels projectes singulars estudiats són prou significatius i trenquen espectacularment la visió negativa envers la formació que tenien aquests nois i noies.

Aconseguir que la majoria d'alumnat acrediti, però que a més a més, un 67,2 hagi continuat fent algun tipus de formació és un èxit.

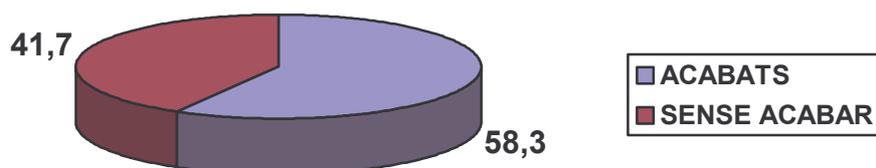
ÍNDEX GLOBAL DE CONTINUÏTAT FORMATIVA

D'altra banda, cal tenir en compte que dels que en un principi no continuen formant-se quan acaben els projectes, n'hi ha una part que d'alguna manera es repesquen cap a la formació, atès que recordem-ho, entre les generacions que fa de 4 a 7 anys que van acabar, hi ha pràcticament un 20% (com hem vist en el punt 5.2.3.) que encara es van formant.

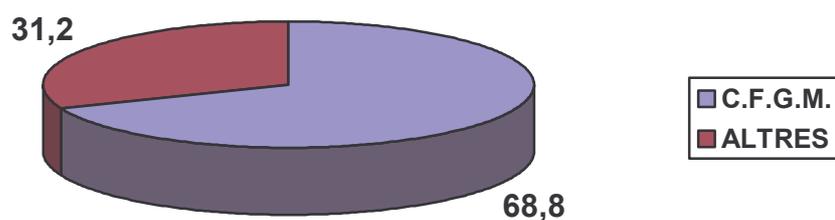
De tota manera cal veure quants són els que acaben la formació postobligatòria, tenint en compte que en el còmput global hi incloem les dues darreres generacions, que no han tingut en tots els casos i depenent del tipus de formació, temps per acabar aquesta formació i per tant l'hem de considerar en procés. Doncs bé, del 67,2 per cent global que han continuat estudiant, un 64% han acabat aquests estudis.

**% DE L'ÍNDEX GLOBAL DE CONTINUÏTAT
FORMATIVA QUE HAN ACABAT ELS ESTUDIS POST-
OBLIGATORIS**

Atès la importància que tenen els cicles formatius de grau mitjà per aquests nois i noies i considerant que des del nostre punt de vista, la formació posterior reglada, han de ser un dels objectius més importants de l'orientació, hem vist quin era el percentatge, dins dels que havien acabat els estudis postobligatoris, que havien fet cicles formatius de grau mitjà:

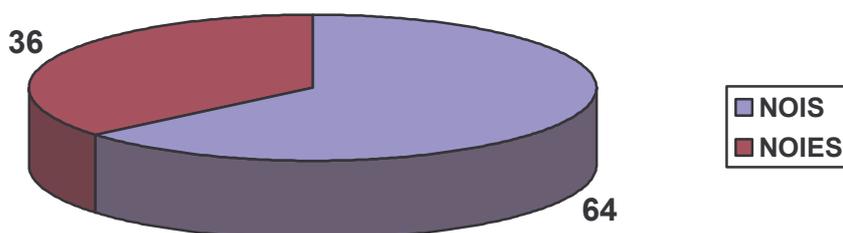
**% QUE HAN ACABAT UN CICLE FORMATIU DE GRAU
MITJÀ (DEL 58,3% QUE HAN ACABAT ESTUDIS
POST-OBLIGATORIS)**

Si ho mirem introduint la variable sexe, observarem que les noies acaben els estudis postobligatoris amb un percentatge una mica per sobre respecte dels nois, tot i que les xifres s'acosten força a la relació proporcional per gèneres. Recordem que en el

còmput global de tota la mostra, les noies representen un 30% i els nois un 70% aproximadament.

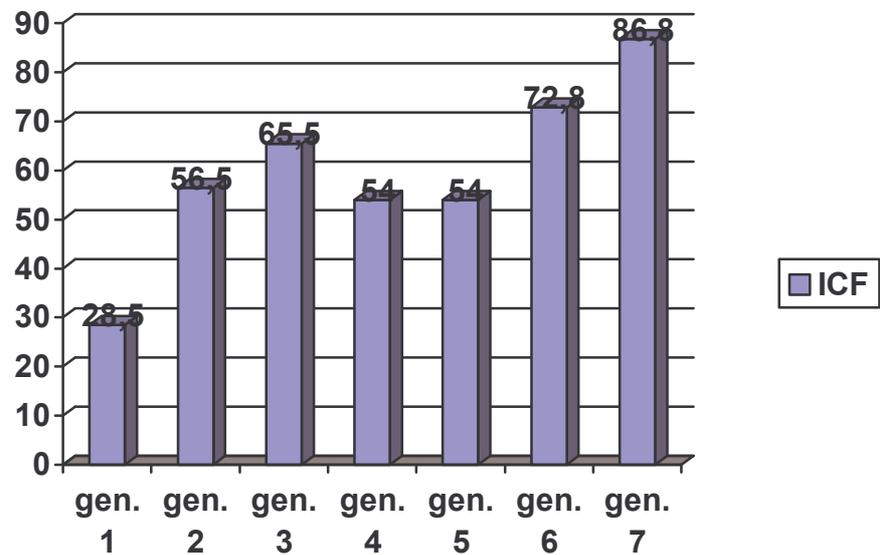
% DE L'ÍNDEX GLOBAL DE CONTINUÏTAT FORMATIVA, QUE HAN ACABAT ELS ESTUDIS POST- OBLIGATORIS, PER GÈNERE

5.2.5. EVOLUCIÓ DE L' ÍNDEX DE CONTINUÏTAT FORMATIVA

Es constata un augment molt important de la quantitat d'alumnes que en acabar els projectes tenen un projecte de continuïtat formativa. Si comparem les primeres generacions de cada projecte, respecte les últimes, observem una millora molt gran de l'ICF. Es trenca l'interès únic per incorporar-se al món laboral per l'interès i l'expectativa de poder continuar formant-se. És fonamental en aquest alumnat que apareixin noves expectatives de formació, ja que suposa, a més a més superar el seu concepte antagònic envers la formació.

EVOLUCIÓ DE L'ICF (N=252)

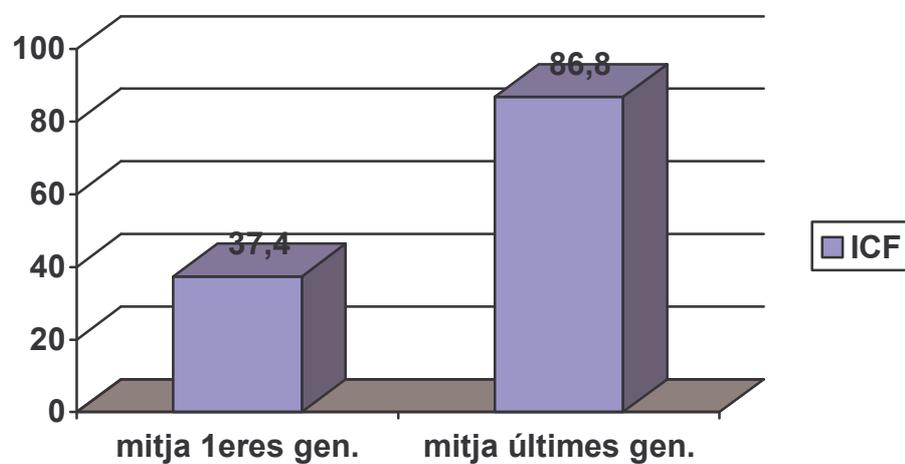

Cal tenir en compte, a l'hora d'interpretar la gràfica, que les 3 primeres generacions pertanyen a dos projectes, els més antics, observant-se una pujada constant de l'ICF. El fet que a la generació 4 i 5 hi hagi una petita baixada, respon a la incorporació de dades de les primeres generacions de nous projectes que van començar en aquella època. Després, però, s'observa de nou l'increment constant de l'ICF.

Es constata que els centres, quan comencen un projecte per aquest alumnat, prioritzen l'acreditació i la convivència. Així, als inicis, l'ICF sol ser baix, però a mesura que els projectes es van implementant s'observa una millora progressiva d'aquest índex., convertint-se en un altre dels objectius prioritaris.

Per apreciar encara millor l'evolució de l'ICF, hem comparats les primeres generacions de tots els projectes amb les últimes de tots els projectes. S'aprecia encara més el salt que han aconseguit els projectes singulars quant a la continuïtat de la formació dels seus alumnes:

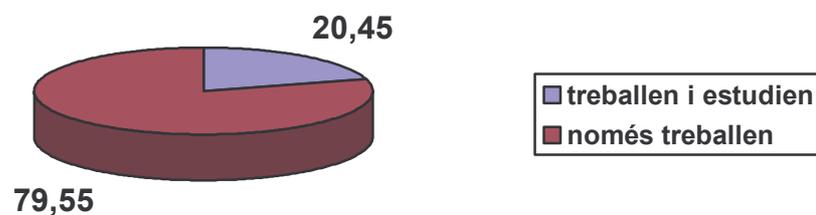
COMPARACIÓ ICF PRIMERES I ULTIMES GENERACIONS

5.2.6. COMPAGINACIÓ DE TREBALL I FORMACIÓ

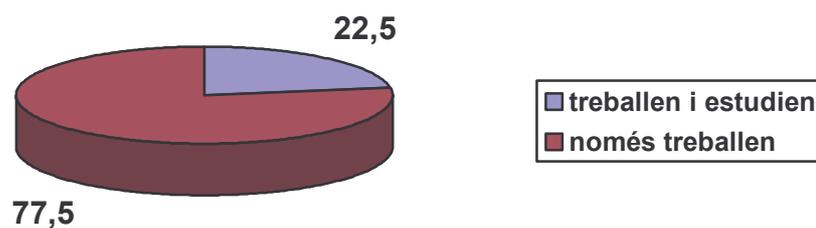
La presa de consciència personal sobre la necessitat de formació per la millora de les oportunitats és el que potser justifica que entre 2 i 4 anys després d'haver acabat el projecte hi hagi un 20% d'aquests nois i noies que continuen fent formació.

CONTINUEN FORMANT-SE ENTRE 2 i 4 ANYS DESPRÉS

Un fet remarcable és la constatació d'un percentatge que està fent formació malgrat fer ja una colla d'anys que va acabar. Podem pensar que per una banda es repeteix el fet de la necessitat d'estar format per poder millorar les oportunitats i d'altra que hi pot haver una part d'aquest nois i noies que uns quants anys després de moure's pel mercat laboral, s'adonen que necessiten més formació i es reincorporen a aquesta, compartint-la amb el treball.

CONTINUEN FORMANT-SE ENTRE 5 i 7 ANY DESPRÉS

5.3. RESULTATS PROVINENTS DE LA TAULA DE DADES QUALITATIVES D'INSERCIÓ LABORAL

La recerca ens ha permès disposar d'un llistat dels oficis reals que estan fent els nois i noies dels projectes singulars.

Atès que el procés d'enquesta es va realitzar durant el primer i segon trimestre del curs 2005-06, a hores d'ara hi pot haver hagut algun canvi de treball per part d'algun dels ex-alumnes enquestats, sobretot els de les darreres generacions que es troben en una fase d'inici de la inserció laboral i en condicions de més precarietat.

Malgrat això, creiem que l'inventari de treballs i oficis aporta una informació molt valuosa respecte la inserció laboral. Per una banda, presentem els principals sectors i subsectors laborals en els quals estan treballant, i per altra, detallem els diferents oficis concrets que estan desenvolupant.

5.3.1. SECTORS I SUBSECTORS LABORALS

Trobem ex-alumnes en els diferents sectors laborals, però sobretot en branques motor de l'economia on es desenvolupen oficis productius com és la construcció, la indústria i també en el sector de serveis.

En el sector de la construcció, que és el capdavanter, hi ha vinculats 55 alumnes, al de la indústria, 22 i al del comerç 22 més. Després segueixen altres sectors com la distribució i logística i també l'hostaleria. Es tracta de sectors i treballs en els quals hi ha una demanda laboral clara.

Detallem a continuació quins són els principals sectors i subsectors, atenent al nombre de llocs de treball:

- **Construcció:** edificació, lampisteria, pintura, serralleria, fusteria.
- **Indústria:** transformació, maquinària, materials prefabricats, plàstics, indústria alimentària.
- **Comerç:** hipermercats i comerç detall.
- **Logística i distribució:** materials per a la construcció, emmagatzematge, transport, electrodomèstics i electrònica.
- **Hostaleria:** restaurants, serveis de càtering.

- **Automoció:** tallers reparació i manteniment
- **Administració i gestió:** administració pública, administració empreses.
- **Serveis diversos:** neteges, esports, agències, interiorisme, estètica, perruqueria.
- **Mercat immobiliari:** vendes.
- **Sanitat:** sanitat pública i privada, geriatria, farmàcia
- **Educació:** auxiliar, serveis escolars complementaris

5.3.2. TIPOLOGIA D'OFICIS

Pel que fa als oficis, podem detallar les tipologies concretes dels 193 que treballen. També ho fem atenent al nombre de llocs de treball, de major a menor: En el cas d'oficis del mateix sector i amb afinitats, els agrupem:

19	PALETA
	MANOBRE
	ENCOFRADOR
8	AJUDANT DE LAMPISTA
8	PINTOR
	ENCARREGAT EMPRESA PINTORS
8	SERRALLER ALUMINI/FERRO
	MANYAR
	MUNTADOR ALUMINI
12	FUSTER TALLER
	FABRICACIÓ MOBLES
	MUNTADOR MOBLES

10	PEÓ FÀBRICA PLÀSTICS
12	SOLDADOR INDUSTRIAL
	AUXILIAR MANTENIMENT
	FÀBRICA GRES
	FÀBRICA TRANSFORMADORS
	FABRICACIÓ DE MOTLLES
	MUNTADOR MÀQUINES PER A INDÚSTRIA
	CONTROLS MAQUINÀRIA FÀBRICA QUÍMICA
CRISTALLER	

	FÀBRICA EMBOTTTS
	OBRER TALLER ARTS GRÀFIQUES
	MECÀNIC FORNS INDUSTRIALS
	CONTROL MÀQUINA FÀBRICA PLÀSTICS

6	VENEDOR BOTIGA ELECTRODOMÈSTICS
	DEPENDENT FERRETERIA
	CAIXERA ZARA
1	ENCARREGAT AGÈNCIA VIATGES
13	CAIXERA SUPERMERCAT
	DEPENDENT A CARN
1	FORNER
1	CARNISSER

7	OBRERA NETEJA
	ENCARREGADA BRIGADA EMPRESA NETEGES
	NETEJA CASES
	NETEJA DE COTXES
11	MECÀNIC DE MOTOS
	MECÀNIC DE COTXES
	MECÀNIC DE PNEUMÀTICS
	PLANXISTA

5	AUXILIAR EMPRESA MAQUINÀRIA
	AJUDANT MAGATZEM FÀBRICA
	AUXILIAR MAGATZEM EMPRESA ROBA
	OBRERA MAGATZEM LÀMPARES
6	BOTIGA I TALLER INFORMÀTICA
	REPARACIÓ ORDINADORS
2	PEÓ MAGATZEM MATERIALS CONSTRUCCIÓ
2	AUXILIAR TALLER REPARACIÓ

12	CAMBRER-A
	CAMBRER I PERRUQUER
	CAMBRERA I BITLLETERA RENFE
2	CUINER RESTAURANT
	CUINER HOTEL

11	ESTETICIENNE
	PERRUQUERA
	AUXILIAR PERRUQUERA

10	ADMINISTRATIVA
	AJUNTAMENT
	AUXILIAR GESTORIA
	AUXILIAR ADMINISTRACIÓ
	EMPRESA CONSTRUCCIÓ

7	EMPRESA SERVEI URGENT
	CONDUCTOR CAMIÓ
	REPARTIDOR EMPRESA
	BEGUDES
	AUXILIAR EMPRESA
	LOGÍSTICA

2	PEÓ DEL CAMP
2	CRIADOR POLLETS
	RAMADER
3	JARDINER

2	ENTRENADOR BÀSQUET
	RECEPCIONISTA PAVELLÓ
1	MUNTADOR
	D'ESTRUCTURES
1	MUNTADOR CORTINES

3	TREBALL A LA LLAR
---	-------------------

2	VENEDORA PISOS
	AUXILIAR OFICINA

2	AUXILIAR INFERMERIA
	AUXILIAR FARMÀCIA

1	AUXILIAR ESCOLA BRESSOL
---	-------------------------

Total: **N=193**

5.4. RESULTATS PROVINENTS DE LES TAULES DE DADES D'INSERCIÓ SOCIAL

Hem estructurat les dades, que des del nostre punt de vista ens informen sobre altres aspectes clau de la inserció social, en tres grans blocs:

- Problemes principals com a joves
- Dades de convivència actual
- Record respecte el marc escolar

Aquestes dades, juntament amb les d'inserció laboral, apunten clarament cap un procés de normalització d'aquests joves. En general els acosten als costums, tendències, problemes, etc que afecten als joves en general i no pas a un col·lectiu més marginals dels joves, per la qual cosa, la nostra conclusió és d'optimisme clar.

A continuació, detallem cadascun d'aquests punts analitzats.

5.4.1. PROBLEMES PRINCIPALS

Primer demanàvem als ex-alumnes que ens diguessin si, com a persones que intenten establir la seva vida, es trobaven amb problemes o no.

Cal assenyalar que cap ex-alumne ens ha dit que no tenia “cap problema”, cosa que trobem molt interessant i que per nosaltres és una mostra de maduresa i afrontament de la realitat a diferència d'etapes anteriors on es tendeix a amagar els problemes. El “passotisme” que sovint es vincula socialment als joves d'aquests col·lectius de risc, aquí es mostra clarament descartat.

En segon lloc, vam establir una llista oberta de possibles problemes i ells havien d'ordenar-los en funció del seu criteri. El resultat és que apareixen tres grans problemes dels joves actuals, la manca suficient de diners, el treball i la vivenda.

Altres problemes com, les relacions amoroses i d'amistat, els problemes de dependències respecte les drogues legals i il·legals, les relacions sexuals segures, etc queden completament allunyats dels tres primers citats.

Si demanem de prioritzar aquests tres problemes principals, trobem que no hi ha unanimitat i pràcticament la mostra queda dividida en tres grups que prioritzen cadascun un dels tres problemes:

Per a un 41,5% el principal problema són els diners i el que costa arribar a disposar-ne de suficients. Per un 29,2 % el principal problema és tenir un bon treball, per tant prioritzen aconseguir “un bon treball” , en contraposició al treball-escombraries que citen i denuncien en força ocasions . Per un altre col·lectiu, el 27,8%, el principal problema és l'accés a la vivenda. En aquesta resposta, vinculada als més grans d'edat, hi trobem d'una banda la inclusió en els mateixos problemes generals dels joves, l'accés a la vivenda és un problema claríssim en la nostra societat, especialment per als joves, però de l'altra una mostra clara que en l'imaginari d'una bona part dels nois i noies dels projectes singulars es contempla la possibilitat d'emancipar-se, el que torna a ser una mostra més de maduresa i afrontament de la realitat.

D'altra banda, tenint en compte que parlem de joves que en un principi eren considerats de risc, cal veure que altres problemes que es vinculen habitualment als joves, queden en una posició marginal. D'una banda, el tema de les drogues. Si més no, no es viu com “un problema” i només per un 1,5% del col·lectiu hi ha la inquietud de fer-ho constar com un problema. Fent una interpretació agosarada, podria ser que aquesta inexistència pràctica del problema formés part del sentiment sovint generalitzat entre els joves de que ells controlen bé la situació, ara bé les dades obtingudes no ens permeten afirmar-ho de cap manera.

En el tema de les relacions sexuals segures, que tampoc s'observa com un problema, sembla clar que aquests nois i noies tenen una educació sexual suficient tant per tenir relacions segures, com per controlar la natalitat.

5.4.2. FAMÍLIA I CONVIVÈNCIA

Respecte la convivència, es reproduïx, en la nostra mostra de joves, la generalització de la dependència de les famílies. El mateix problema que afecta avui en dia a tots els joves.

Molt pocs s'han pogut independitzar i la majoria viuen amb els pares, 94,6%. Els que viuen sols, en parella o en colla, són pocs, però tampoc és un nombre menyspreable, tenint en compte les condicions actuals, un 5% aproximadament.

D'aquest petit percentatge que viuen en parella o colla, només el 0,2% han establert una relació de matrimoni legal. Es tracta d'una dada més que es confirma en la tendència general dels joves actuals.

Més d'un terç de la mostra afirma tenir xicot o xicota i pràcticament la totalitat té un àmbit de relacions en la colla d'amics i amigues, 97,4%. Observem, per tant, una normalització dels marcs de convivència també propis de la majoria dels joves, apart de la família.

Finalment, una altra dada curiosa que suposa una tendència positiva, al nostre parer, en la cultura del benestar social i que aquest col·lectiu de joves també incorpora: quasi un 25% fan esport habitualment.

5.4.3. SENTIMENTS ENVERS EL MARC ESCOLAR

Finalment, respecte el record i el sentiment que tenen envers el seu ex institut i projecte observem, en general, un bon record, que es matisa, en funció que es parli del projecte concret o de l'institut en general, així com dels professors i professores vinculats als projectes o el professorat de l'IES en general.

Tenint en compte que es tracta d'alumnat que va tenir problemes a l'institut, les respostes són en general positives i benvolents cap el marc escolar. Sembla haver-hi un procés intern de consciència de les pròpies dificultats en l'escolarització, superant la immaduresa d'atribuir-ho tot als altres només.

El bon record dels projectes està una mica per damunt del bon record de l'IES, però igualment, ambdues dades són molt elevades en el sentit positiu: 98,7% i 97,8% respectivament.

Només un 2,2 % dels enquestats continuen afirmant el seu mal record de l'IES, i un 1,3% també del projecte. Són dades prou eloqüents, si considerem que el pas d'aquest alumnes pels instituts, sense les possibilitats que els van oferir els projectes singulars, hagués estat, en la majoria de casos de fracàs previsible i males relacions conjuntes.

També cal dir que els ex-alumnes afirmen tenir un millor record de determinats professors i professores, posant una nota més alta sempre al professorat vinculat als projectes singulars, que al col·lectiu general de professorat de l'IES. Per tant, sembla que hi ha un agraïment clar al professorat que els va dedicar temps i paciència a atendre les seves necessitats educatives.

5.5. RESULTATS PROVINENTS DE LES TAULES DE DADES D'OPINIÓ DELS PROFESSIONALS

El nostre treball no es plantejava treballar de manera exhaustiva l'opinió del professorat en general sinó la dels professors i professores dels projectes singulars i altres professionals vinculats, però que d'alguna manera, no solament fossin coneixedors de la problemàtica dels nois i noies amb inadaptació sinó també de projectes concrets o accions que haguessin requerit reflexió i noves experiències.

Ens va semblar oportú incloure una enquesta, que vam adreçar a qui lliurament la volgués contestar. Hi havia un requisit únic, però limitador, que era ser coneixedor d'alguna de les experiències analitzades. Per tant no ens interessava acumular molt nombre d'enquestes, ni solament recollir l'opinió del professorat, sinó garantir que les que recollíssim fossin de persones amb diverses professions i mirades, capaces d'emetre una opinió amb fonament, perquè disposaven d'informació contrastada i d'un coneixement clar de les experiències portades a terme amb els projectes singulars.

Així, les enquestes (N=31) inclouen l'opinió de persones i professionals diferents com són:

- professorat participant en els projectes,
- altres professors i professores no vinculats directament, però amb coneixement sobre el seu funcionament i desenvolupament,
- membres dels equips directius,
- tècnics dels serveis educatius,
- tècnics municipals,
- inspectors,
- algun regidor d'Ajuntament, etc.

Per tant, en l'anàlisi fem un estudi de les opinions més generalitzades entre els diferents professionals, ja que sobretot ens interessa saber allò que tothom comparteix, malgrat les múltiples procedències, formacions i experiències individuals.

Com a observació general, ens trobem davant una coincidència generalitzada entre els diferents professionals sobre la validesa dels projectes singulars. Es tracta d'una primera dada a tenir molt en compte, perquè no és el mateix que fossin els

professors i professores els que valoressin altament una experiència, al fet que persones d'àmbits diferents ho facin en conjunt.

El model d'enquesta, es pot trobar a l'annex corresponent. Les valoracions es feien dins d'un interval de 0 a 10 punts.

5.5. 1. LA INCIDÈNCIA GENERAL DELS PROJECTES EN ELS INSTITUTS.

Els dos fets que més destaquen, per l'alta puntuació que obtenen, són en primer lloc, que els projectes es consideren la clau que ha fet possible l'èxit de l'alumnat dels projectes singulars (9,7 sobre 10) i, en segon, que han permès millorar una de les preocupacions més grans després de la prevenció de l'èxit escolar, com és la relació entre els centres i les famílies (9,2).

Els professionals també opinen que els projectes han incidit clarament en la millora de l'atenció general als alumnes amb NEE (8,8), en les relacions entre els alumnes i els professors i professores (8,8) i en la convivència general del centre (8,6).

Una bona part dels professionals creuen que l'èxit d'aquest alumnat incideix en la millora del nivell general d'èxit escolar del centre (7,2).

On es presenta major dubte és en la incidència dels projectes en la millora dels alumnes amb més capacitat, però malgrat això, un 5,04% dels professionals creuen que els projectes ajuden d'alguna manera a atendre millor també a aquests alumnes.

Creiem que és prou significatiu que professionals amb mirades i responsabilitats diferents coincideixin en una opinió positiva prou generalitzada i amb puntuacions dominants per sobre sempre del notable.

5.5. 2. LA NECESSITAT D'ALTERNATIVES COM ELS PROJECTES SINGULARS.

Un 95,2% dels enquestats opinen que calen projectes i alternatives com els projectes singulars i un 4,5% afirma no saber-ho. Una altra vegada, s'observa una opinió majoritària i coincident, malgrat provenir de diferents mirades i responsabilitats professionals.

Queda clar que hi ha una necessitat en el sistema educatiu de trobar maneres de donar resposta a les necessitats educatives d'aquests nois i noies. Els diferents professionals, tots bons coneixedors del tema, ho assenyalen de manera comuna. Ignorar-ho seria una irresponsabilitat.

5.5. 3. PREVENCIÓ DE LA INCLUSIÓ SOCIAL

Les dades que hem aportat en apartats anteriors d'aquest treball són prou evidents.

L'opinió dels professionals, però, ens confirma altra vegada la consideració majoritària que els projectes singulars actuen com a preventius davant el risc d'exclusió social. Ho afirmen el 85,7% dels professionals coneixedors de la problemàtica, malgrat que un 14,3% no s'atreveix a fer aquesta afirmació. Tot i això, no és una resposta de negació ni d'indiferència, atès que simplement afirmen no saber-ho.

5.5. 4. ALLÒ QUE AFAVOREIX O PERJUDICA LA IMPLEMENTACIÓ DE PROJECTES SINGULARS

Finalment, preguntàvem als professionals quines eren les possibles casuístiques que han afavorit o bé han perjudicat la implementació de projectes per atendre les necessitats educatives d'aquest alumnat.

En general, hi ha uns elements que els professionals consideren clau i uns altres que semblen ser més secundaris. Hi ha unanimitat quant a la importància que el Departament d'Educació, la Inspecció Educativa i els ajuntaments recolzin els projectes, aquí el 100% dels professionals opina que és determinant.

Per la nostra experiència, ha estat més determinant el suport dels ajuntaments i la inspecció davant la necessitat de resoldre problemes greus, des del coneixement que dona la proximitat, que no pas la posició del Departament d'Educació, sovint, de certa incertesa per la dificultat d'encaixar projectes singulars i molt específics en marcs normatius molt tancats i per la llunyania de la realitat.

De fet, molts ajuntament i inspectors i sobretot el Departament d' Educació, han començat a trencar immobilismes a partir del moment que s'ha anat demostrant que les experiències pioneres donaven molt bons resultats. Però no hi haguessin hagut experiències pioneres sense un fort compromís d'alguns inspectors.

Hi ha altres elements importants que afavoreixen aquestes iniciatives: els professionals també assenyalen com a cabdal, el 95,2%, que els centres disposin de més autonomia. Aquest és un camp que sembla haver-se iniciat amb timidesa, però que pot donar els seus fruits si es deixa que els centres prenguin decisions amb responsabilitat.

Els professionals assenyalen també altres elements com l'estabilitat del professorat (90,4) i alhora la seva implicació (90,4). Sembla que són respostes prou evidents ja que allà on es poden crear equips docents estables, normalment, es pot aconseguir major implicació, encara que no sigui una cosa matemàtica. Almenys en els projectes que hem estudiat, s'observa clarament que darrera sempre hi ha uns equips implicats i amb la continuïtat mínima necessària.

Els professionals en canvi, atorguen un paper molt més secundari a altres fets com poden ser el suport d'altres departaments de la Generalitat (61,9%) o la mateixa continuïtat dels equips directius dels centres (57,1%). Observat des de la coherència necessària, sembla clar que els canvis en els equips directius dels centres no haurien de predeterminar uns projectes que es veuen com a bons i necessaris. Tot i això, som del parer que en la creació i posada en marxa de projectes singulars sí que és molt necessari que hi hagi darrera equips directius estables, una altra cosa és quant estan endegats i tota la comunitat educativa en comparteix la seva necessitat.

6. CONCLUSIONS I DEBAT

En aquest treball hem volgut fer palesa la necessitat imperiosa d'atendre una franja d'alumnat amb NEE, que per les seves característiques, requereix d'actuacions molt específiques.

Aquesta necessitat és observable en dos àmbits:

- En el propi alumnat, en la demanda d'atenció que expressa amb la seva conducta inadaptada.

- En els instituts d'educació secundària, en la demanda d'ajuda que fan els seus professionals davant d'aquesta situació.

La incertesa, la inseguretat, la impotència i la sensació de solitud del professorat davant situacions molt difícils, genera demandes impulsives de segregació pura i dura, entesa com la foragitació a centres d'educació especial o específics. Solen ser el producte de la solitud real de molts centres davant els problemes que han d'afrontar, de l'aïllament i la manca d'ajuda suficient per part de les institucions, però també de la incapacitat de reconèixer que també hi ha coses que cal canviar des de dins del propi institut si realment es vol atendre tota la diversitat de la nostra realitat social.

Tot i l'alarmisme que a vegades es genera al voltant d'aquestes circumstàncies, creiem que hi ha prou fets que demostren que la majoria dels centres públics mantenen en el seu ideari i en les seves accions, una voluntat d'atendre aquest alumnat en un marc inclusiu.

Ho podem argumentar amb quatre fets clars:

- Les experiències pioneres, reeixides i amb resultats que han quedat prou palesos en aquest treball, sorgides totes de centres públics de Catalunya

- El continuat interès de molts centres per informar-se, conèixer i aprendre de les experiències que han estat pioneres. Això ha permès que els darrers anys molts centres hagin iniciat noves experiències, amb més tolerància que suport explícit per part del Departament d'Educació, que també s'estan desenvolupant amb èxit en la majoria de casos.

- La darrera institucionalització i reconeixement d'aquestes experiències. Sota la terminologia d'Aules Obertes, a partir del moment en què el Departament d'Educació decideix superar el silenci existent fins aleshores i donar-hi un suport explícit, lògicament amb tots els criteris de qualitat que vulgui considerar. Això ha fet possible que actualment molts més centres puguin tirar endavant les seves pròpies iniciatives al voltant de les aules obertes.

- . L'impuls institucional dels plans territorials d'entorn.

De fet els projectes singulars són experiències completament relacionades i vinculades amb els tant necessaris plans d'entorn, que també estan tenint un impuls darrerament.

En el cas dels projectes singulars estudiats resulta evident que ajuden a mobilitzar a diferents agents del territori i institucions i que sorgeixen de centres educatius que s'obren al seu entorn. És evident també l'esforç de tots els agents implicats a més dels instituts, que no opten per la passivitat contemplativa i inútil davant el fracàs escolar, ni per polítiques segmentades, sinó per accions educatives globals i preventives conjuntes, que comparteixen objectius de cohesió i justícia social.

Així, hem de contemplar una altra referència, que es desprèn dels projectes singulars i la seva inclusió en el marc dels plans d'entorn: la descentralització administrativa. La diversificació de les necessitats educatives de cada territori i la necessitat de trobar respostes educatives contextualitzades fa necessària la participació de les administracions directament vinculades a cada territori, perquè són les que coneixen millor les necessitats reals.

El debat actual caldria fer-lo entorn als criteris de qualitat que haurien de contemplar aquestes noves experiències, ja que una generalització de recursos, sense debat previ, sense interrelació amb els projectes educatius d'entorn i sense un projecte clar d'institut al darrera, pot conduir a la llarga a una nova situació de fracàs.

Al nostre criteri, una dada fonamental per a la inserció social, donada la exigència actual del mercat laboral, és l'*índex de continuïtat formativa (ICF)* doncs bé, hem pogut observar que millora clarament a mesura que els projectes singulars es consoliden als centres, el que suposa un avenç notable atès que, recordem-ho, es tractava d'alumnat de risc.

Els alumnes que han seguit aquestes experiències s'han convertit en ciutadans. Malgrat que tenien molts riscos, els han anat superant. S'han integrat laboralment i, socialment, van fent el seu camí, construint nous projectes personals de vida - i ja en algun cas noves famílies- , i afrontant noves responsabilitats.

Hem pogut veure que els nois i noies dels projectes singulars viuen amb els mateixos problemes que han d'encarar la majoria dels joves, la precarietat laboral, l'alt cost de la vida, les dificultats per accedir a una vivenda digna i independitzar-se, etc Hem vist que els afronten com la majoria. No són diferents dels altres ni inadaptats socials: S'estan adaptant com els altres. Van superar el fracàs escolar i lluiten pel dret a la inclusió social. Han trencat definitivament, en la majoria de casos, els símptomes d'inadaptació que es van manifestar a la seva etapa d'escolarització secundària.

En alguns casos hem pogut veure que la seva ràpida inclusió al mercat laboral, encara que inicialment hagi estat des de llocs laboralment poc remunerats, els ha permès, amb el temps, una certa especialització i millora del seu estatus laboral i social.

En alguns casos, si ho comparem amb les dificultats que tenen alguns universitaris per entrar al mercat laboral i comparem sous, observem que el temps d'experiència laboral de molts dels alumnes dels projectes singulars s'ha convertit fins i tot en un grau que molts voldrien.

Podem concloure, i creiem que els resultats aportats ho mostren abastament, que els projectes singulars han tingut una incidència clara en la inclusió escolar i social d'aquest nois i noies.

Els centres educatius i els professionals que ho han fet possible en poden estar orgullosos. Aquest treball és al cap i a la fi un reconeixement a la seva tasca..

7. REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

- AINSCOW ,Mel.(2001): *Desarrollo de las escuelas inclusivas: ideas,propuestas i experiencias para mejorar las instituciones escolares.* Madrid. Narcea.
- AINSCOW. M. ; HOPKINS,D.; SOUTHWORTH,G.; WEST,M. (2001): *Hacia escuelas eficaces para todos. Manual para la formación de equipos directivos.* Madrid. Narcea .
- ANTUNEZ, S. Y OTROS. (2002): *Dinámicas colaborativas en el trabajo del profesorado. El paso del yo al nosotros.* Barcelona. Graó.
- PUIG, JM. I altres. (2000): *Educar a la secundària.* Vic. Eumo editorial.
- ZABALA, A. (1999): *Enfocament globalitzador i pensament complex .* Barcelona. Graó.
- FERRER FÀBREGAS, Ma T. (2005): *Experiències educatives compartides entre centres de secundària i altres institucions per donar resposta a les necessitats educatives d'alumnes amb risc d'exclusió en el tram final de la seva escolarització obligatòria.* Departament d'Educació i Universitats. Llicències 2004-2005. Generalitat de Catalunya.
- SUBIRATS, J. (2004) “Responsabilitats socials i responsabilitats educatives” , VI Trobada Pedagògica de professorat de secundària 7-9-2004 , CRP Vallès Oriental I

- PRECIADO, J. I SUGAI, G. (2005). “Suport conductual positiu a nivell d’escola: un resum de les característiques principals”. *Suports*, 8, p. 148-156.
- VIDAL, C. (2003). “Desaconsellen els càstigs i les sancions als alumnes més agressius” a *Diari El Punt* 01-12-2003
- MORIN, E. (2001): *Los siete saberes necesarios para la educación del futuro* . Barcelona. Paidós Ibérica SA.
- MORIN, E. (2000): *La mente bien ordenada*. Barcelona. Seix Barral SA.
- FÒRUM SOCIAL PER L’EDUCACIÓ A CATALUNYA:
www.forumeducacio.org

8. RELACIÓ D'ANNEXOS

8.1. DOCUMENT DE COL·LABORACIÓ DE L'IES EN LA RECERCA

CERTIFICAT DE CONFORMITAT

RECERCA:

INCIDÈNCIA DELS PROJECTES SINGULARS DE SECUNDÀRIA EN L'ÈXIT ESCOLAR I EN LA INSERCIÓ SOCIAL DELS ADOLESCENTS AMB DIFICULTATS D'ADAPTACIÓ.

Estratègies d'èxit escolar per a una escola secundària inclusiva.

Per la present, CERTIFIQUEM la nostra conformitat amb el projecte de recerca que vol portar a terme Ramon Coma i Dosrius durant el curs 2005-06 en relació als alumnes i ex-alumnes dels projectes singulars del Vallès Oriental.

A tal fi, ho signo en nom de la direcció del centre, a   d'abril de 2005:

Signatura:

Persona:

Càrrec:

Centre: IES ...

VIST-I-PLAU INSPECTOR/A DE ZONA:

Signat: Sr./Sra

8.2 ENQUESTA A L'ALUMNAT

PROJECTES SINGULARS SECUNDÀRIA: ENTREVISTES EX-ALUMNES

L'objectiu d'aquesta enquesta és conèixer l'opinió dels ex-alumnes dels projectes singulars que es porten a terme en alguns instituts de secundària.

Les respostes són ANÒNIMES i CONFIDENCIALS, només s'utilitzaran per obtenir una anàlisi estadística global dels resultats.

Codi:

Projecte: A B C D E F

excurs:

data:

Sexe: Noi / noia

Va acreditar: Sí No

1. Com valores el projecte en el que vas participar?

+ - per què? (et va ajudar? + -) (hauries aprovat si no? + -)

2. Vas continuar estudiant / treballant...

Què:

3. Actualment:

treball fix / temporal de què:
estudies encara ? si / no què:
Treballes i estudies

4. Vius amb: la família

Sol
En parella

5. Tens: novia / fills

6. Esports/ jovis / colla d'amics/ club / carnet conduir

7. Principal problema dels joves avui? (treball, vivenda, diners,...)

8. Principal problema que et trobes?

9. Un objectiu a aconseguir?

10. Tens un bon record de l'IES? + -

8.3. ENQUESTES ALS PROFESSIONALS

8.3.1. PROFESSORAT

ENQUESTA PROFESSORAT SOBRE PROJECTES SINGULARS DE SECUNDÀRIA

L'objectiu d'aquesta enquesta és conèixer l'opinió de diferents professionals de l'educació sobre els projectes singulars que es porten a terme en alguns instituts de secundària.

Les respostes són ANÒNIMES i CONFIDENCIALS, només s'utilitzaran per obtenir una anàlisi estadística global dels resultats.

DATA:

PERSONA: director-a / cap d'estudis / Psicopedagogs / EAP / Professors
projectes /
professors no projectes /...(subratlleu el que calgui)

PREGUNTA (marqueu amb una x segons valoreu) (a la pregunta 9 podeu afegir, si ho voleu, alguna altra qüestió)	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1 Com valoren la incidència del projecte en la millora general de l'Atenció a la Diversitat al teu centre?											
2 I en la millora general de l'èxit escolar del teu centre?											
3 Creus que el projecte incideix positivament en la millora general de la convivència al centre?											
4 I en la millora de les relacions alumnat-professors?											
5 En la millora de les relacions amb les famílies?											
6 En la millora de l'èxit escolar del alumnes dels projectes singulars?											
7 En la millora de l'atenció general als alumnes amb NEE del centre?											
8 En la millora de l'atenció general dels alumnes amb més capacitats del centre?											
9 Altres:.....											

10. Calen projectes singulars per poder atendre millor la diversitat?

No ho sé	Sí	No	M'és indiferent

(marqueu amb una x segons valoreu)

11. Creu que el projecte actua com a preventiu davant el risc d'exclusió social d'aquest alumnes en el futur?

No ho sé	Sí	No	M'és indiferent

En general, què creus que afavoreix o perjudica el desenvolupament de projectes singulars d'atenció a la diversitat:

Fet	No ho sé	Afavoreix	Perjudica	M'és indiferent
Estabilitat dels equips docents				
Autonomia dels centres				
Continuïtat dels equips directius				
Suport de la inspecció				
Implicació del professorat				
Suport del Departament d'Educ.				
Suport de l'Ajuntament				
Suport altres Departaments Generalitat (Treball, Sanitat,...)				
Altres:.....				

(marqueu amb una x segons valoreu)

8.3.2. ALTRES PROFESSIONALS

ENQUESTA *ALTRES PROFESSIONALS* SOBRE PROJECTES SINGULARS DE SECUNDÀRIA

L'objectiu d'aquesta enquesta és conèixer l'opinió de diferents professionals de l'educació sobre els projectes singulars que es porten a terme en alguns instituts de secundària.

Les respostes són ANÒNIMES i CONFIDENCIALS, només s'utilitzaran per obtenir una anàlisi estadística global dels resultats.

DATA:

PERSONA: Professors municipals projectes / tècnic municipal / regidors / serveis socials/ inspectors /...
(subratlleu el que calgui)

PREGUNTES (marqueu amb una x segons valoreu) (a la pregunta 9 podeu afegir, si ho voleu, alguna altra qüestió)		0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	Com valora la incidència del projecte en la millora general de l' atenció a la Diversitat als centres del seu municipi?											
2	I en la millora general de l' èxit escolar dels centres del municipi?											
3	Creu que el projecte incideix positivament en la millora general de la convivència als centres?											
4	I en la millora de la convivència al municipi ?											
5	Creu que el projecte incideix positivament en la millora de les relacions amb les famílies ?											
6	Altres:.....											

7. Creu que calen projectes singulars per poder atendre millor la diversitat?

No ho sé	Sí	No	M'és indiferent

(marqueu amb una x segons valoreu)

8. Creu que el projecte actua com a preventiu davant el risc d'exclusió social d'aquest alumnes en el futur?

No ho sé	Sí	No	M'és indiferent

9. En general, què creu que afavoreix o perjudica el desenvolupament de projectes singulars d'atenció a la diversitat:

Fet	No ho sé	Afavoreix	Perjudica	M'és indiferent
Estabilitat dels equips docents				
Autonomia dels centres				
Continuïtat dels equips directius				
Suport de la inspecció				
Implicació del professorat				
Suport del Departament d'Educ.				
Suport de l'Ajuntament				
Suport altres Departament Generalitat (Treball, Sanitat,...)				
Altres:.....				

(marqueu amb una x segons valoreu)